

คำนิยาม

ข้อมูลสถิติการเกษตร



สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เอกสารสถิติการเกษตร เลขที่ 404
<http://www.oae.go.th>

คำนิยาม
ข้อมูลสถิติการเกษตร



คำนำ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำ และรวบรวมข้อมูลสถิติการเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย สำหรับใช้ประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา หรือประชาชนผู้สนใจ ตลอดจนเกษตรกร สามารถนำข้อมูลสถิติดังกล่าว ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้การใช้งานข้อมูลสถิติของสำนักงาน เศรษฐกิจการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้จัดทำเอกสารค่านิยามข้อมูลสถิติการเกษตร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมค่านิยามที่ใช้ในการสำรวจ จัดเก็บ รายงานข้อมูลสถิติการเกษตรด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง การใช้ที่ดิน ภาวะเศรษฐกิจ และสังคมครัวเรือน ด้านภูมิสารสนเทศ และด้านการเกษตรอื่น ๆ เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันของคณะผู้จัดทำและผู้ใช้ข้อมูล ให้ทราบถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของข้อมูลสถิติการเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งเอกสารฉบับนี้ได้ทำการ ปรับปรุงรายละเอียดให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในปัจจุบัน และเป็นไปตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร หวังว่าเอกสาร ฉบับนี้จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อการจัดเก็บข้อมูลให้มีความเป็นเอกภาพ ไปในทิศทางเดียวกันระหว่างศูนย์สารสนเทศการเกษตร และสำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตรที่ 1 – 12 ตลอดจนเป็นแนวทางเพื่อสร้างการรับรู้ถึงการได้มาของข้อมูล สำหรับผู้ใช้งานในระดับต่าง ๆ สามารถใช้ข้อมูลสถิติการเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กันยายน 2565



สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขต	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
บทที่ 2 คำนิยามสำหรับการสำรวจสินค้าเกษตร	5
คำนิยามทั่วไป	5
คำนิยามด้านพืช	9
คำนิยามด้านปศุสัตว์	12
คำนิยามด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ	14
บทที่ 3 นิยามการผลิต	15
การผลิตของข้าวและพืชไร่	15
การผลิตพืชสวน	29
การผลิตปศุสัตว์	38
การผลิตประมง	46
บทที่ 4 นิยามต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร	49
นิยามทั่วไป	49
นิยามต้นทุนการผลิตพืช	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
นิยามต้นทุนการผลิตปศุสัตว์	54
นิยามต้นทุนการผลิตสัตว์น้ำ (การเลี้ยงสัตว์น้ำ)	58
บทที่ 5 นิยามราคา ดัชนี สินค้าเกษตร	61
นิยามราคาสินค้าเกษตร	61
นิยามดัชนีสินค้าเกษตร	62
บทที่ 6 นิยามการถือครองที่ดิน เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนเกษตร	63
นิยามการถือครองที่ดิน และเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร	63
นิยามของภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนเกษตร	67
บทที่ 7 นิยามด้านภูมิสารสนเทศ	73
นิยามทั่วไป	73
นิยามในการจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่	83
ภาคผนวก ก	86
ภาคผนวก ข	95

หลักการและเหตุผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรมีหน้าที่โดยตรงในการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศด้านเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในเรื่องของนโยบายมาตรการต่าง ๆ รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับเกษตรกร นักวิชาการ และผู้สนใจ อย่างไรก็ตาม หน้าที่ในการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลนั้น สิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้จัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ ผู้วิเคราะห์ข้อมูล ผู้ใช้ข้อมูลทุกระดับ มีความเข้าใจที่ตรงกัน คือนิยาม ไม่ว่าจะเป็นนิยามในเรื่องทั่วไปด้านการเกษตร นิยามของแต่ละสินค้า สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้เคยจัดทำหนังสือคำนิยามสินค้าเกษตร เพื่อเผยแพร่ให้กับผู้ใช้ข้อมูลได้มีความเข้าใจในความหมายของคำนิยาม เมื่อปี พ.ศ.2529 เป็นครั้งแรก และมีการปรับปรุงอีกหลายครั้ง ปัจจุบันเทคโนโลยีการผลิตของสินค้าหลายชนิดมีการเปลี่ยนแปลง คำนิยามที่มีอยู่ อาจไม่ครอบคลุมทุกรายสินค้าและไม่เป็นปัจจุบัน จึงดำเนินการปรับปรุงเอกสารคำนิยามขึ้นใหม่

นอกจากนี้ ผลผลิตทางการเกษตรที่แตกต่างกัน หรือมีการใช้หน่วยนับที่แตกต่างกัน สำหรับรูปแบบผลผลิตที่เหมือนกัน การนำปริมาณการผลิตมาใช้จึงประสบปัญหาในการนับผลผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นต้น ให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ทั้งการแปรรูปอย่างง่ายหรือขั้นต้น การแปรรูปในอุตสาหกรรมการเกษตร ก็เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นในการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ตามความจำเป็นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงเกี่ยวกับคำนิยาม ความหมายที่ใช้ในการสำรวจ จัดเก็บรายงานและเผยแพร่สถิติการเกษตร ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิเคราะห์ รวมทั้งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันของผู้ผลิตข้อมูล ผู้ใช้ข้อมูล และผู้เกี่ยวข้อง
3. เพื่อให้ผู้ผลิต และผู้ใช้ข้อมูล มีคำนิยามที่เข้าใจตรงกัน เป็นที่ยอมรับ และสามารถใช้อ้างอิงได้อย่างเป็นเอกภาพ

ขอบเขต

เป็นการกำหนดมาตรฐานคำนิยาม หรือความหมายของคำ หรือข้อความ ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ใช้สำหรับการสำรวจ รายงาน และเผยแพร่ ข้อมูลสารสนเทศการเกษตร ในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับพืช ปศุสัตว์ ประมง และภาวะเศรษฐกิจสังคมและแรงงานของสังคมครัวเรือนเกษตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้ใช้ข้อมูลเข้าใจความหมายคำนิยาม ข้อจำกัด และวิธีการจัดเก็บข้อมูล สถิติการเกษตร ได้อย่างถูกต้อง
2. ผู้ผลิตข้อมูล ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามและสัมภาษณ์เกษตรกร ไม่เกิดความสับสนคำนิยาม ทำให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ สามารถลดความคลาดเคลื่อนของการจัดเก็บข้อมูลที่ไม่ได้เกิดจากระเบียบวิธีการสุ่มตัวอย่าง ทางสถิติ (Non-Sampling Error)

3. ผู้ผลิตและผู้ใช้ข้อมูลเข้าใจวิธีการได้มาของข้อมูลสถิติการเกษตร ทำให้เกิดการพัฒนาข้อมูลสถิติการเกษตรที่สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการเกษตรได้อย่างเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ

4. ข้อมูลสถิติการเกษตรมีความเป็นเอกภพนาเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ



คำนิยามทั่วไป

- 1. ประชากร** หมายถึง จำนวนทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษา และประมาณค่าสถิติภายในคุ่มรวมที่กำหนด
- 2. คุ่มรวม** หมายถึง การกำหนดขอบข่ายของการสำรวจว่าครอบคลุมประชากรหน่วยใดที่ต้องการศึกษา จัดเก็บ และรวบรวมข้อมูล
- 3. การนับจุด** หมายถึง การนับและจัดบันทึกเฉพาะสิ่งที่ต้องการศึกษาตามคุ่มรวมที่กำหนด
- 4. การแจกแจง** หมายถึง การสอบถามหรือสัมภาษณ์รายละเอียด เกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการศึกษา จากผู้ให้ข้อมูล หรือหน่วยแจกแจงตามที่กำหนด ดำเนินการโดยผู้สำรวจหรือพนักงานแจกแจง
- 5. ครัวเรือน** หมายถึง บุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณผืนที่ดินเดียวกัน กินและใช้จ่ายร่วมกัน โดยไม่คำนึงถึงว่าจะมีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน หรือไม่ก็ตาม
- 6. ครัวเรือนเกษตร** หมายถึง ครัวเรือนที่มีสมาชิกคนใดคนหนึ่ง หรือหลายคน ประกอบการเกษตรในปีอ้างอิงที่ใช้จัดเก็บข้อมูล
- 7. หัวหน้าครัวเรือนเกษตร** หมายถึง บุคคลในครัวเรือนเกษตรซึ่งเป็นผู้จัดการ หรือรับผิดชอบ และคงในสิทธิของผลประโยชน์ที่ได้ โดยไม่คำนึงถึงกรรมสิทธิ์ที่แท้จริง จากการประกอบกิจการเกษตร ซึ่งอาจจะดำเนินกิจการเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการ หรือดูแลแทนก็ได้ แต่ยังคงได้รับผลประโยชน์ในการประกอบการเกษตรนั้น ๆ อยู่

8. การประกอบการเกษตร หมายถึง การปลูกพืช การเลี้ยงปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำนาเกลือสมุทร การเพาะเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ และเกษตรอื่น ๆ เช่น การเพาะเห็ด การเพาะเลี้ยงไส้เดือนดิน การผลิตชีวภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภคหรือจำหน่ายหรือใช้งานในฟาร์ม อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน

9. เกษตรกร หมายถึง บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลที่ประกอบการเกษตร โดยจะขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับหน่วยงานที่รับขึ้นทะเบียนหรือไม่ก็ได้

10. ผืนที่ดิน หมายถึง ที่ดินผืนใดผืนหนึ่งที่มีที่ดินของผู้อื่น ล้ำน้ำ ถนน ที่สาธารณะ ฯลฯ ล้อมรอบที่ดินผืนหนึ่ง อาจประกอบด้วยที่ดินแปลงเดียวหรือหลายแปลงติดต่อกันก็ได้

11. การชลประทาน หมายถึง กิจกรรมที่กรมชลประทานจัดทำขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งน้ำหรือเพื่อ กัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือแบ่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม การพลังงาน การสาธารณสุขปิโตรเคมี หรือการอุตสาหกรรม และหมายความรวมถึง การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ก็ับรวมถึงการคมนาคมทางน้ำ ซึ่งอยู่ในเขตชลประทานด้วย (พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2518)

เขตชลประทาน หมายถึง เขตพื้นที่ของการพัฒนาทรัพยากรน้ำ โดยการจัดสรรน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านเกษตรกรรม ดังนั้นพื้นที่การเกษตรใด ๆ จึงถูกตีความให้อยู่ใน หรือนอกเขตชลประทานอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ดังนี้

1) ในเขตชลประทาน หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชที่อยู่ในเขตที่มีการชลประทาน คือ

1.1) เขตชลประทานหลัก หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชที่อยู่ในเขตบริการภาคการเกษตรของกรมชลประทาน ซึ่งดำเนินการในลักษณะของโครงการชลประทาน ขนาดใหญ่และขนาดกลางเป็นหลัก เขตชลประทานหลัก แบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1.1.1) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ หมายถึง งานชลประทานเอนกประสงค์ที่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตร การอุปโภคบริโภค การบรรเทาอุทกภัย การอุตสาหกรรม การผลิตกระแสไฟฟ้า จากพลังน้ำ การคมนาคม แหล่งเพาะพันธุ์ประมงน้ำจืด แหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และอื่น ๆ ในแต่ละโครงการมีงานก่อสร้างหลายประเภท เช่น เขื่อนกักเก็บน้ำ เขื่อนทดน้ำ หรือฝายทดน้ำ การสูบน้ำ ระบบส่งน้ำ ระบบระบายน้ำ ระบบชลประทานในแปลงนา ถ้าเป็นการก่อสร้างประเภทเขื่อนกักเก็บน้ำ สามารถเก็บกักน้ำได้มากกว่า 100 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือมีพื้นที่อ่างเก็บน้ำตั้งแต่ 15 ตารางกิโลเมตร หรือมีพื้นที่ชลประทานมากกว่า 80,000 ไร่ขึ้นไป

1.1.2) โครงการชลประทานขนาดกลาง หมายถึง โครงการชลประทานที่มีขนาดเล็กกว่าโครงการชลประทานขนาดใหญ่ที่มีปริมาตรเก็บกักน้ำน้อยกว่า 100 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือพื้นที่เก็บกักน้ำน้อยกว่า 15 ตารางกิโลเมตร หรือพื้นที่ชลประทานน้อยกว่า 80,000 ไร่ โครงการดังกล่าวมีการจัดการที่ดินและมีระยะเวลาดำเนินโครงการเกิน 1 ปี ซึ่งจะเป็นงานก่อสร้างอาคารชลประทานประเภทต่าง ๆ อาทิ เขื่อนกักเก็บน้ำ เขื่อนทดน้ำ ฝาย โครงการสูบน้ำ ระบบส่งน้ำและระบายน้ำ รวมทั้งงานก่อสร้างทางลำเลียงผลผลิต และงานแปรสภาพลำน้ำ เป็นต้น

1.1.3) โครงการชลประทานขนาดเล็ก หมายถึง งานพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่กรมชลประทานได้เริ่มก่อสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เพื่อแก้ปัญหา หรือบรรเทาความเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องน้ำ สำหรับการอุปโภคบริโภค

และการเกษตร ซึ่งเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานของราษฎรในชนบท หรือพื้นที่ที่ห่างไกล รวมทั้งการแก้ไขบรรเทาความเดือดร้อนจากอุทกภัย และน้ำเค็มที่ขึ้นถึงพื้นที่เพาะปลูก โดยการก่อสร้างอาคารชลประทานขนาดเล็กประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ และปัญหาที่เกิดขึ้นตามความต้องการของราษฎร โดยราษฎรยินยอมสละที่ดินในการก่อสร้างโครงการโดยไม่มีเงื่อนไข และมีระยะเวลาดำเนินโครงการประมาณ 1 ปี

2) นอกเขตชลประทาน หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกอยู่นอกเขตชลประทาน รวมทั้งโครงการชลประทานขนาดเล็กบางโครงการ เช่น ชลประทานเสริม ชลประทานราษฎร์ โครงการชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เฉพาะในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

2.1) ชลประทานเสริม หมายถึง อาณาบริเวณพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชที่มีการชลประทานแต่อยู่นอกเขตการบริการภาคการเกษตรของกรมชลประทาน ซึ่งส่วนมากจะเป็นพื้นที่ในเขตโครงการชลประทานขนาดเล็กและดำเนินการโดยหน่วยงานของทางราชการอื่น ๆ ที่มีใช้กรมชลประทาน เช่น โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า โครงการจัดหาน้ำสนับสนุนศูนย์พัฒนาโครงการหลวง โครงการขุดลอกหนองน้ำและคลองธรรมชาติ

2.2) ชลประทานราษฎร์ หมายถึง อาณาเขตพื้นที่ที่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรร่วมจัดให้มีการชลประทานในพื้นที่การเกษตรสำหรับท้องถิ่นที่พอจะสามารถพัฒนาได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายประมาณจากส่วนราชการ

คำนิยามด้านพืช

1. **ปีเพาะปลูก** หมายถึง ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมการผลิตพืช ซึ่งจะมีการเพาะปลูกตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 30 เมษายน ของปีถัดไป ยกเว้น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งจะมีการเพาะปลูกตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม ถึง 28 กุมภาพันธ์ ของปีถัดไป

2. **ปีการผลิต** หมายถึง ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมการผลิตพืช ซึ่งจะมีการเก็บเกี่ยว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน ยกเว้นมันสำปะหลังโรงงาน กาแฟ และอ้อยโรงงานซึ่งจะมีการเก็บเกี่ยวตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึง 30 กันยายน ของปีถัดไป

3. **เนื้อที่เพาะปลูก** หมายถึง ขนาดเนื้อที่ดิน ที่ทำการเพาะปลูกพืช ที่กำหนดในปีเพาะปลูกนั้น ๆ ทั้งนี้ไม่รวมเนื้อที่ที่ไม่สามารถเพาะปลูกได้ในบริเวณเดียวกันขนาดตั้งแต่ 25 ตารางวาขึ้นไป หรือหลายบริเวณรวมกัน ตั้งแต่ 50 ตารางวาขึ้นไป

4. **เนื้อที่ยืนต้น** หมายถึง ขนาดเนื้อที่ดินไม้ผลไม้อยืนต้น ที่ยืนต้นอยู่ทั้งหมด ณ วันที่ 1 มกราคมของปีการผลิตนั้น ยกเว้น กาแฟ หมายถึง ขนาดเนื้อที่ดิน ที่กาแฟยืนต้นอยู่ทั้งหมด ณ วันที่ 1 ตุลาคม ของปีก่อนหน้า

5. **เนื้อที่ยังไม่ให้ผลผลิต** หมายถึง ขนาดเนื้อที่ดินไม้ผลไม้อยืนต้น ที่ปลูกจนถึงก่อนเก็บผลผลิตได้เป็นครั้งแรกแม้จะครบอายุตามหลักวิชาการทางการเกษตรแล้วก็ตาม

6. **เนื้อที่เก็บเกี่ยว** หมายถึง ขนาดเนื้อที่ดินที่เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ทั้งนี้ ไม่รวมเนื้อที่ที่ปล่อยทิ้งผลผลิตไว้ ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม

7. **เนื้อที่ให้ผลผลิต** หมายถึง ขนาดเนื้อที่ดินไม้ผลไม้อยืนต้นที่เก็บผลผลิตในรอบปีการผลิต รวมทั้งที่เคยให้ผลผลิตมาแล้วแต่ในรอบปีการผลิต จะมีการเก็บผลผลิตหรือไม่ก็ตาม

8. เนื้อที่เสียหายสิ้นเชิง หมายถึง ขนาดเนื้อที่ดินที่ทำการเพาะปลูก แต่ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ หรือได้ผลผลิตไม่เกินร้อยละ 10 ของผลผลิตที่เคยได้รับในปีปกติ โดยเสียหายในบริเวณเดียวกันขนาดตั้งแต่ 25 ตารางวาขึ้นไป หรือหลายบริเวณรวมกันตั้งแต่ 50 ตารางวาขึ้นไป

9. เนื้อที่โค่นทิ้ง หมายถึง ขนาดเนื้อที่ดินไม่ผลไม้ยืนต้น ที่เกษตรกรตัดโค่นทิ้งรวมทั้งเนื้อที่เสียหายจาก ภัยธรรมชาติ เช่น ไฟป่า ลมพายุ ภัยแล้ง น้ำท่วม โดยมีพื้นที่ที่โค่นล้มรวมกันมากกว่า 50 ตารางวาขึ้นไป

10. จำนวนต้นทั้งหมด หมายถึง จำนวนต้นของไม้ผลไม้ยืนต้นชนิดใดชนิดหนึ่งที่ยืนต้นอยู่ทั้งหมดในรอบปี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

10.1 จำนวนต้นที่ยังไม่ให้ผลผลิต หมายถึง จำนวนต้นของไม้ผลไม้ยืนต้นที่ปลูกจนถึงก่อนเก็บผลผลิตได้เป็นครั้งแรก

10.2 จำนวนต้นที่ให้ผลผลิต หมายถึง จำนวนต้นของไม้ผลไม้ยืนต้นที่เก็บผลผลิตในรอบปีการผลิต รวมทั้งที่เคยให้ผลผลิตมาแล้วแต่ในรอบปีการผลิตจะมีการเก็บผลผลิตหรือไม่ก็ตาม

11. ประเภทสวน หมายถึง สวนที่มีลักษณะการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น แบ่งเป็น 3 ประเภท

11.1 สวนเฉพาะ หมายถึง ลักษณะสวนที่มีการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นชนิดเดียว หรือมากกว่า 1 ชนิด ที่มีอาณาเขตของสวนเด่นชัด หรือการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น แต่ละชนิดมีระยะการปลูกที่แน่นอน สามารถแยกจำนวนต้นและเนื้อที่ของไม้ผลไม้ยืนต้นแต่ละชนิดได้

11.2 สวนผสม หมายถึง ลักษณะสวนที่มีการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นหลายชนิดปะปนกัน มีอาณาเขตของสวนที่แน่นอน แต่ระยะปลูกของไม้ผลไม้ยืนต้น แต่ละชนิดไม่แน่นอน สามารถแยกจำนวนต้นได้ แต่ไม่สามารถแยกเป็นเนื้อที่ของไม้ผลไม้ยืนต้น แต่ละชนิดได้

11.3 ไม่เป็นสวน หมายถึง ลักษณะการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น อย่างกระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบ ไม่มีอาณาเขตที่แน่นอน และไม่สามารถแยกเนื้อที่ของไม้ผลไม้ยืนต้นแต่ละชนิดได้ เช่น การปลูกอยู่ข้างบ้าน หลังบ้าน รั้วบ้าน หรือหัวไร่ปลายนา

12. อายุไม้ผลไม้ยืนต้น หมายถึง อายุเป็นปีของไม้ผลไม้ยืนต้นนับจากวันปลูก จนถึงวันที่ 1 มกราคม ของปีการผลิตนั้น การนับอายุนับเป็นเลขจำนวนเต็ม ยกเว้นกาแฟ นับจากวันปลูก จนถึงวันที่ 1 ตุลาคมของปีก่อนหน้า

13. วิธีการปลูก หมายถึง การนำเมล็ดพันธุ์ ต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ของพืช ปลูกในพื้นที่ที่เตรียมไว้

14. ผลผลิตของพืช หมายถึง ผลผลิตทั้งหมดที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวในรอบปีตามชนิดสินค้า

15. ความชื้น หมายถึง ปริมาณของน้ำที่อยู่ในเมล็ดพืช ซึ่งส่งผลต่อน้ำหนักและคุณภาพของผลผลิต มีหน่วยเป็นร้อยละ

16. การจำแนกแจกจ่ายผลผลิต หมายถึง การนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ เช่น บริโภค ขาย เลี้ยงสัตว์ ทำพันธุ์ แปรรูป

คำนิยามตำบลปศุสัตว์

1. **ปีการผลิต** หมายถึง ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมการเลี้ยงปศุสัตว์ และได้ผลผลิต ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีนั้น ๆ

2. **จำนวนปศุสัตว์ ณ วันที่ 1 มกราคม** หมายถึง จำนวนปศุสัตว์ที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่ทั้งหมด ณ วันที่ 1 มกราคม

3. **ปริมาณการผลิต** หมายถึง ผลผลิตปศุสัตว์ที่ได้ทั้งหมดในรอบปีการผลิต

4. **จำนวนลูกที่เกิด** หมายถึง จำนวนลูกที่เกิดและอยู่รอดเกิน 24 ชั่วโมงในรอบปีการผลิต

5. **ฟาร์ม** หมายถึง พื้นที่ในการจัดการเลี้ยงปศุสัตว์ที่รวมถึงสิ่งปลูกสร้าง

6. **ครัวเรือนผู้เลี้ยงปศุสัตว์** หมายถึง ครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงปศุสัตว์ชนิดนั้นๆ โดยครัวเรือนหนึ่งอาจขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงปศุสัตว์ได้หลายฟาร์ม

7. ลักษณะโรงเรือน

แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

7.1 **โรงเรือนระบบปิดแบบอีแวป (Evaporation Cooling System)** หมายถึง โรงเรือนที่มีระบบระบายอากาศประเภทหนึ่งซึ่งใช้ประโยชน์จากความเร็วลมร่วมกับการระเหยของน้ำ เพื่อให้อุณหภูมิของอากาศลดลง และสัตว์มีความเย็นสบายขึ้น ลักษณะโรงเรือนระบบอีแวปต้องเป็นโรงเรือนที่มิดชิด ปลายด้านหนึ่งของโรงเรือนติดตั้งพัดลมดูดอากาศ และปลายอีกด้านหนึ่งติดตั้งแผ่นระเหยน้ำ

7.2 **โรงเรือนระบบเปิด (Open System)** หมายถึง โรงเรือนที่สร้างในลักษณะเปิด โดยให้อากาศสามารถเข้าสู่โรงเรือนได้ตามธรรมชาติ

8. ลักษณะการเลี้ยง

แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

8.1 เลี้ยงแบบพันธสัญญา (Contract Farming)

1) เลี้ยงแบบประกันราคา หมายถึง การเลี้ยงปลุ่สัตว์ในลักษณะที่เกษตรกรจะทำข้อตกลงหรือสัญญาผูกพันไว้ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรในการขายผลผลิตให้กับบริษัทหรือตัวแทนผลผลิตโดยกำหนดราคาซื้อขายไว้ล่วงหน้า (ราคาประกัน) ทั้งนี้เกษตรกรไม่ต้องหาตลาดเอง บริษัทหรือตัวแทนจะเป็นผู้รับซื้อปลุ่สัตว์จากผู้เลี้ยงทั้งหมด ซึ่งเกษตรกรต้องเป็นผู้ลงทุนเอง ตั้งแต่การสร้างโรงเรือนพร้อมอุปกรณ์ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าแรงงาน รวมถึงจะต้องซื้อพันธุ์และปัจจัยการผลิตอื่นที่ระบุไว้ในสัญญา และต้องเลี้ยงปลุ่สัตว์ภายใต้การแนะนำและการดูแลของบริษัทหรือตัวแทน

2) เลี้ยงแบบรับจ้างเลี้ยง หมายถึง การเลี้ยงปลุ่สัตว์ในลักษณะที่เกษตรกรเป็นผู้รับจ้างเลี้ยงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพันธุ์และปัจจัยการผลิต แต่ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำที่ระบุไว้ในสัญญา ทั้งนี้เกษตรกรต้องลงทุนสร้างโรงเรือนพร้อมอุปกรณ์ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าแรงงานเอง ซึ่งเกษตรกรจะได้รับค่าตอบแทนตามสัญญาผูกพันที่ทำไว้

8.2 เลี้ยงแบบอิสระ หมายถึง การเลี้ยงปลุ่สัตว์ที่เกษตรกรไม่มีข้อสัญญาผูกพันใด ๆ กับบริษัทหรือตัวแทน เกษตรกรเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงทั้งหมด มีอิสระในการตัดสินใจหรือบริหารจัดการฟาร์มที่เกี่ยวกับการเลี้ยง และขายผลผลิตทั้งหมด

คำนิยามด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ

- 1. ปีการผลิต** หมายถึง ปีที่จับผลผลิตสัตว์น้ำ โดยนับระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีนั้น ๆ
- 2. เนื้อที่เลี้ยง¹** หมายถึง ขนาดพื้นที่ผิวน้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำ และมีผลผลิตทั้งหมดในรอบปีการผลิต มีหน่วยเป็นไร่ โดยไม่รวมถึง บ่อพักน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ คู คันดิน ขอบบ่อ หรือและสิ่งปลูกก่อสร้างอื่นทั้งหมด
- 3. ที่เลี้ยงสัตว์น้ำ** (หรือหน่วยเลี้ยงสัตว์น้ำ) หมายถึง บ่อ กระชัง นา ร่องสวน คอก หรือที่ที่ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำลักษณะอื่นใด ไม่ว่าจะอยู่ในที่ดินของเอกชน หรือในที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือในที่จับสัตว์น้ำใด ๆ ที่ผู้ขุด ผู้สร้าง ผู้จัดทำเจ้าของหรือผู้ครอบครองมีความมุ่งหมายโดยตรงที่จะใช้ทำการเลี้ยงสัตว์น้ำ
- 4. ฟาร์ม** หมายถึง หน่วยจัดการในการเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล โดยในบุคคลหนึ่งหรือนิติบุคคลหนึ่ง อาจมีการเลี้ยงหลายฟาร์ม

¹ กรณีที่มีการเลี้ยงสัตว์น้ำมากกว่า 1 ชนิด ในหน่วยเลี้ยงเดียวกัน การนับเนื้อที่เลี้ยงจะนับเป็นเนื้อที่เลี้ยงของสัตว์น้ำที่จับผลผลิตได้มากที่สุดเป็นสัตว์น้ำหลัก (สัตว์น้ำที่จับผลผลิตได้น้อยกว่า เป็น สัตว์น้ำรอง) ส่วนผลผลิตจะเป็นผลผลิตจากทั้งการเลี้ยงสัตว์น้ำหลัก และสัตว์น้ำรอง

การผลิตของข้าวและพืชไร่

1. ข้าว

1.1 ข้าว หมายถึง ข้าวทุกสายพันธุ์ที่เพาะปลูก ยกเว้นข้าวที่ปลูกเพื่อผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์โดยเฉพาะทั้งของหน่วยงานราชการและเอกชน เช่น ศูนย์วิจัยเมล็ดพันธุ์ ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ของเอกชน และเกษตรกรที่ปลูกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์โดยเฉพาะ

การแบ่งประเภทข้าวตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 แบ่งตามฤดูกาลผลิต ได้แก่

1) ข้าวนาปี หมายถึง ข้าวที่เพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 31 ตุลาคม ของปีเดียวกัน ยกเว้นภาคใต้ฝั่งตะวันออก 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่เพาะปลูกระหว่างวันที่ 16 มิถุนายน ถึง 28 กุมภาพันธ์ ของปีถัดไป

2) ข้าวนาปรัง หมายถึง ข้าวที่เพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน ถึง 30 เมษายน ของปีถัดไป ยกเว้นภาคใต้ฝั่งตะวันออก 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่เพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 มีนาคม ถึง 15 มิถุนายน ของปีเดียวกัน

1.1.2 แบ่งตามการตอบสนองต่อช่วงแสง ได้แก่

1) ข้าวไวต่อช่วงแสง (Photoperiod Sensitive)² เป็นข้าวที่ออกดอกเฉพาะเมื่อช่วงเวลากลางวันสั้นกว่า 12 ชั่วโมง โดยพบว่าข้าวไวต่อช่วงแสงในประเทศไทยมักจะออกดอกในเดือนที่มีความยาวของกลางวันประมาณ 11 ชั่วโมง 40 นาที หรือสั้นกว่านี้ ดังนั้นข้าวที่ออกดอกได้ในเดือนที่มีความยาวของกลางวัน 11 ชั่วโมง 40-50 นาที จึงได้ชื่อว่าเป็นข้าวที่มีความไวต่อช่วงแสงน้อย (Less Sensitive to Photoperiod) และพันธุ์ที่ออกดอกเฉพาะในเดือนที่มีความยาวของกลางวันประมาณ 11 ชั่วโมง 10-20 นาที ก็ได้ชื่อว่าเป็นพันธุ์ที่มีความไวต่อช่วงแสงมาก (Strongly Sensitive to Photoperiod) พันธุ์ข้าวประเภทนี้จึงปลูกและให้ผลผลิตได้ปีละหนึ่งครั้ง หรือปลูกได้เฉพาะในฤดูนาปี พันธุ์ข้าวในประเทศไทยที่เป็นพันธุ์พื้นเมืองส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ที่มีความไวต่อช่วงแสง

2) ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง (Photoperiod Insensitive) เป็นข้าวที่ออกดอกเมื่อข้าวมีระยะเวลาการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตตามอายุ จึงใช้ปลูกและให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี

1.1.3 แบ่งตามวิธีปลูกข้าว ได้แก่

1) การทำนาดำ เป็นวิธีการทำนาที่มีการนำเมล็ดข้าวไปเพาะในแปลงที่เตรียมไว้ (แปลงกล้า) ให้งอกเป็นต้นกล้า แล้วถอนต้นกล้าไปปักดำในกระถางนาที่เตรียมไว้ และมีการดูแลรักษาจนให้ผลผลิต การทำนาดำนิยมในพื้นที่ที่มีแรงงานเพียงพอ

² สรุปรการอ้างอิง : องค์ความรู้เรื่องข้าว V.3 กรมการข้าว

2) การทำนาหว่าน เป็นการปลูกข้าวโดยการหว่านเมล็ดลงไป ในนาที่เตรียมพื้นที่ไว้แล้วโดยตรง เป็นวิธีการที่นิยมมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากประหยัดแรงงานและเวลา การทำนาหว่าน แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

2.1) นาหว่านข้าวแห้ง เป็นการหว่านเมล็ดข้าวเพื่อคอยฝน และมีชื่อเรียกปลีกย่อยไปตามวิธีปฏิบัติคือ

2.1.1) การหว่านสำรวย เป็นการหว่านเมล็ดข้าวแห้ง ในสภาพดินแห้ง เนื่องจากฝนยังไม่ตก โดยหลังจากการไถแปรครั้งสุดท้าย แล้วหว่านเมล็ดข้าวลงไปโดยไม่ต้องคราดกลบ เมล็ดจะตกลงไปอยู่ในระหว่าง ก้อนดิน เมื่อฝนตกลงมาเมล็ดข้าวจะงอกขึ้นมา ในบางพื้นที่หลังจากการหว่าน ข้าวแห้งแล้วมีการคราดกลบหรือไถกลบ

2.1.2) การหว่านหลังซีไถ เป็นการหว่านในสภาพ ที่มีฝนตกลงมา และน้ำเริ่มจะขังในกระตงนา เมื่อไถแปรแล้วก็หว่านเมล็ดพันธุ์ ข้าวตามหลัง แล้วคราดกลบทันที

2.2) นาหว่านข้าวงอก หว่านน้าตาม โดยการนำเมล็ด พันธุ์ข้าวที่ถูกเพาะในไห่อก มีขนาดตุ่มตา (มีรากงอกประมาณ 1-2 มิลลิเมตร) ไปหว่านลงในกระตงนา ซึ่งมีการเตรียมดินจนเป็นเทือก

2.2.1) การหว่านหนีน้ำ ทำในนาที่น้ำฝน เนื่องจากการหว่านข้าวแห้งหรือทำการตกกล้าไม่ทัน เมื่อฝนมามาก หลังจากเตรียมดิน เป็นเทือกดีแล้ว ก็หว่านข้าวที่เพาะจนงอก ลงไปในกระตงนาที่มีน้ำขังอยู่มาก จึงเรียกว่า นาหว่านน้าตาม

2.2.2) นาชลประทาน หรือนาในเขตชลประทานที่มี แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ การทำนาในสภาพนี้มักจะทำให้ผลผลิตสูง หลังจากเตรียมดิน เป็นเทือกดีแล้วระบายน้ำออกหรือให้เหลือน้ำขังบนผืนนาให้น้อยที่สุด นำเมล็ด พันธุ์ข้าวที่งอกขนาด “ตุ่มตา” หว่านลงไป แล้วคอยดูแลควบคุมการให้น้ำ มักจะเรียกการทำนาแบบนี้ว่า “การทำน่าน้าตามแผนใหม่”

3) การทำนาหยอด เป็นวิธีการปลูกข้าวที่อาศัยน้ำฝน โดยหยอดเมล็ดข้าวแห้ง ลงไปในดินเป็นหลุม ๆ หรือโรยเป็นแถวแล้วกลบเมล็ดข้าว เมื่อฝนตกลงมาดินมีความชื้นพอเหมาะ เมล็ดก็จะงอกเป็นต้น การทำนาหยอดนิยมทำในพื้นที่สภาพไร่ หรือนาในเขตที่การกระจายของฝนไม่แน่นอน แบ่งเป็น 2 สภาพ ได้แก่

3.1) นาหยอดในสภาพไร่ (ข้าวไร่) พื้นที่ส่วนใหญ่มักเป็นที่ลาดชัน เช่น ที่เชิงเขา ปริมาณน้ำฝนไม่แน่นอน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่สามารถเตรียมดินโดยการไถได้ จึงจำเป็นต้องหยอดข้าวเป็นหลุม

3.2) นาหยอดในสภาพที่ราบสูง เช่น ภาคตะวันออก เชียงเหนือและภาคเหนือ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาหรือหุบเขา การหยอดอาจหยอดเป็นหลุมหรือใช้เครื่องมือหยอด หรือโรยเป็นแถวแล้วคราดกลบ นาหยอดในสภาพนี้ให้ผลผลิตสูงกว่านาหยอดในสภาพไร่มาก

4) การโยนกล้า การปลูกข้าวในปัจจุบันมีได้หลาย ๆ วิธีการ ทั้งการปักดำ การหว่านข้าววงอก และการหว่านข้าวแห้ง แต่วิธีการต่าง ๆ มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน เช่น การปักดำประหยัดเมล็ดพันธุ์ แต่สิ้นเปลืองแรงงาน ส่วนการหว่านข้าววงอก หรือการหว่านข้าวแห้ง ประหยัดแรงงาน แต่ใช้เมล็ดพันธุ์มากประมาณ 15 - 25 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งในภาวะที่เมล็ดพันธุ์ข้าวมีราคาสูง 22 - 24 บาทต่อกิโลกรัม (พฤษภาคม 2551) การปลูกข้าวโดยการโยนกล้า จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง เนื่องจากใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเพียง 4 - 5 กิโลกรัมต่อไร่ สามารถประหยัดเวลาและแรงงานในการดำนา

1.1.4 แบ่งตามปริมาณแอมิโลส (Amylose)³ เป็น 4 กลุ่ม

1) ข้าวเจ้านุ่ม แป้งของข้าวขามีปริมาณแอมิโลสต่ำ (ตั้งแต่ร้อยละ 13 ถึง ร้อยละ 20 โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 14%)

2) ข้าวเจ้าร่วน แป้งของข้าวขามีปริมาณแอมิโลสปานกลาง (มากกว่าร้อยละ 20 ถึงร้อยละ 25 โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 14%) เมื่อหุงสุกเป็นข้าวสวยแล้วเมล็ดข้าว จะร่วนค่อนข้างนุ่ม

3) ข้าวเจ้าแข็ง แป้งของข้าวขามีปริมาณแอมิโลสสูง (มากกว่าร้อยละ 25 ขึ้นไปโดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 14%) เมื่อหุงสุกเป็นข้าวสวยแล้วเมล็ดข้าว จะค่อนข้างร่วนและแข็ง

4) ข้าวเหนียว แป้งของข้าวเหนียวขามีปริมาณแอมิโลสต่ำมากหรือไม่มีเลย เมื่อหุงสุกเมล็ดข้าวจะเหนียวและจับติดกัน

1.2 ลักษณะผลผลิตข้าว หมายถึง ผลผลิตเมล็ดข้าวเปลือกที่นวดออกจากรวงข้าวแล้ว โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 15%

1.3 พันธุ์ข้าว หมายถึง พันธุ์ข้าวที่ใช้เพาะปลูก เช่น พันธุ์พื้นเมือง กข 6 กข 15 ขาวดอกมะลิ 105 สุพรรณ 60,90 ชัยนาท 1 หอมสุพรรณบุรี ปทุมธานี 1 สุพรรณบุรี 1 พิษณุโลก 2 60-2 เป็นต้น

2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2.1 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมายถึง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เพาะปลูกเพื่อนำเมล็ดมาใช้ผสมเป็นอาหารสัตว์ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ยกเว้นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ทำการเพาะปลูกเพื่อผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์โดยเฉพาะ ทั้งของหน่วยงานราชการและเอกชน เช่น ศูนย์วิจัยเมล็ดพันธุ์ ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ของเอกชน และเกษตรกรที่ปลูกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์

³ อ้างอิงข้อมูลจาก : สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

2.1.1 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รุ่น 1 (ฤดูฝน) แบ่งออกเป็น

1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รุ่น 1 ต้นฤดูฝน หมายถึง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ทำการเพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 มีนาคม ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม ของปีเดียวกัน

2) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รุ่น 1 ปลายฤดูฝน หมายถึง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ทำการเพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม ถึงวันที่ 31 ตุลาคม ของปีเดียวกัน

2.1.2 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รุ่น 2 (ฤดูแล้ง) หมายถึง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ทำการเพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ของปีถัดไป

2.2 ลักษณะผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมายถึง ผลผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สีออกจากฝักแล้ว โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 14.5%

2.3 พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมายถึง พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ใช้เพาะปลูก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.3.1 พันธุ์ลูกผสมปิด หมายถึง พันธุ์ที่เกษตรกรไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เพาะปลูกในครั้งต่อไปได้

1) พันธุ์ลูกผสมของทางราชการ หมายถึง พันธุ์ลูกผสมที่พัฒนาโดยหน่วยงานราชการ เช่น นครสวรรค์ 72 ของกรมวิชาการเกษตร และ สุวรรณ 3851 ของศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

2) พันธุ์ลูกผสมของบริษัทเอกชน หมายถึง พันธุ์ลูกผสมที่บริษัทเอกชน ผลิตออกมาจำหน่าย และแนะนำให้เกษตรกรปลูก มีชื่อการค้าต่าง ๆ เช่น พันธุ์ 888 999 222 111 ของ CP หรือ 328 983 ของ Pacific หรือ Pioneer 3013 หรือ เทพวินัส 49 เป็นต้น

2.3.2 พันธุ์ลูกผสมเปิด หมายถึง พันธุ์ที่เกษตรกรสามารถเก็บเมล็ดไว้ใช้ทำพันธุ์เพาะปลูกในครั้งต่อไปได้ เช่น พันธุ์สุวรรณ 1 สุวรรณ 2 สุวรรณ 3 สุวรรณ 4 สุวรรณ 5 นครสวรรค์ 1 นครสวรรค์ 2 เป็นต้น

3. ข้าวโพดหวาน

3.1 ข้าวโพดหวาน หมายถึง ข้าวโพดหวานที่เก็บเกี่ยวผลผลิต ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

3.2 ลักษณะผลผลิตข้าวโพดหวาน หมายถึง ผลผลิตข้าวโพดหวาน ผักสดทั้งเปลือก

3.3 พันธุ์ข้าวโพดหวาน หมายถึง เมล็ดข้าวโพดหวานที่ใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งพันธุ์ที่นิยม เช่น ไฮบริกซ์ 59 ซูการ์สตาร์พลัส เอทีเอส 12 เป็นต้น

4. ข้าวโพดฝักอ่อน

4.1 ข้าวโพดฝักอ่อน หมายถึง ข้าวโพดฝักอ่อนที่เก็บเกี่ยวผลผลิต ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

4.2 ลักษณะผลผลิตข้าวโพดฝักอ่อน หมายถึง ผลผลิตข้าวโพดฝักอ่อนผักสดทั้งเปลือก

4.3 พันธุ์ข้าวโพดฝักอ่อน หมายถึง เมล็ดข้าวโพดฝักอ่อนที่ใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งพันธุ์ที่นิยม เช่น พันธุ์แปซิฟิก 321 แปซิฟิก 271 แปซิฟิก 571 เป็นต้น

5. อ้อยโรงงาน

5.1 อ้อยโรงงาน หมายถึง อ้อยที่เก็บเกี่ยวส่งเข้าโรงงานในฤดูหีบอ้อย ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม ถึง วันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

5.1.1 อ้อยโรงงานปีแรก (ปี 1) หมายถึง อ้อยโรงงานที่ปลูกแล้ว แต่ยังไม่เคยตัดผลผลิตส่งเข้าโรงงานเลยนับตั้งแต่เริ่มปลูกมา แต่ตัดผลผลิตหรือคาดว่าจะตัดผลผลิตส่งเข้าโรงงานในฤดูหีบอ้อยนี้เป็นครั้งแรก เรียกว่า อ้อยยอด หรืออ้อยใหม่

5.1.2 อ้อยโรงงานปีที่ 2 หมายถึง อ้อยโรงงานที่ตัดและให้ผลผลิตมาแล้ว 1 ครั้งนับตั้งแต่เริ่มปลูกมา และตัดผลผลิตหรือคาดว่าจะตัดผลผลิตส่งเข้าโรงงานอีกเป็นครั้งที่ 2 เรียกว่า อ้อยตอหนึ่ง

5.1.3 อ้อยโรงงานปีที่ 3 ขึ้นไป หมายถึง อ้อยโรงงานที่ตัดและให้ผลผลิตมาแล้ว 2 ครั้งขึ้นไป นับตั้งแต่เริ่มปลูกมา และตัดผลผลิตหรือคาดว่าจะตัดผลผลิตส่งเข้าโรงงานอีกเป็นครั้งที่ 3 หรือครั้งที่ 4 หรือครั้งที่ 5 เรียกว่า อ้อยตอสอง อ้อยตอสาม อ้อยตอสี่ เป็นต้น

5.2 ลักษณะผลผลิตอ้อยโรงงาน หมายถึง ผลผลิตอ้อยโรงงานลำต้น อ้อยที่ตัดใบ และยอดออกแล้ว

5.3 พันธุ์อ้อยโรงงาน หมายถึง พันธุ์อ้อยโรงงานที่นิยมปลูก เช่น พันธุ์ ขอนแก่น 3 LK92-11 อุ่ทอง 12 อุ่ทอง 15 อุ่ทอง 5 CSB 03-109 CSB 06-2-21 KPK98-51 K 95-84 K 88-92 KLK 92-11 เป็นต้น

6. มันสำปะหลังโรงงาน

6.1 มันสำปะหลังโรงงาน หมายถึง มันสำปะหลังโรงงานที่เก็บเกี่ยวผลผลิต ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม ถึงวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายหรือนำส่งผลผลิตเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม เช่น ลานมันเส้น โรงงานมันอัดเม็ด โรงงานแป้งมัน โรงงานเอทานอล และโรงงานแปรรูปอื่น ๆ ยกเว้นพันธุ์บริโภคสด

6.2 ลักษณะผลผลิตมันสำปะหลังโรงงาน หมายถึง ผลผลิตหัวมันสด ที่ผ่านการทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว

6.3 พันธุ์มันสำปะหลังโรงงาน เช่น พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 ระยะเวลา 72 ระยะเวลา 5 หัวยบ 80 หัวยบ 60 ทั้งนี้ไม่รวมมันสำปะหลังพันธุ์บริโภคสด เช่น พิรุณ 2 ระยะเวลา 2 เป็นต้น

7. สับประรดปัตตาเวีย

7.1 สับประรดปัตตาเวีย หมายถึง สับประรดพันธุ์ปัตตาเวียที่มีการเก็บเกี่ยวตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน โดยรวมสับประรดปัตตาเวียที่มีชื่อเรียกตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เพาะปลูก เช่น สับประรดศรีราชา สับประรดบ้านคา สับประรดหัวมุ่น

7.1.1 สับประรดปัตตาเวีย มีดหนึ่ง หมายถึง สับประรดปัตตาเวีย ที่เก็บเกี่ยวหรือตัดผลผลิตได้เป็นครั้งแรก

7.1.2 สับประรดปัตตาเวีย มีดสอง หมายถึง สับประรดปัตตาเวีย ที่เก็บเกี่ยวหรือตัดผลผลิตได้เป็นครั้งที่สอง

7.1.3 สับประรดปัตตาเวีย มีดสาม หมายถึง สับประรดปัตตาเวีย ที่เก็บเกี่ยวหรือตัดผลผลิตได้เป็นครั้งที่สามขึ้นไป

7.2 ลักษณะผลผลิตสับประรดปัตตาเวีย หมายถึง ผลผลิตสับประรดผลสดที่ตัดจุก และก้านออกแล้ว

8. ถั่วเขียว

8.1 ถั่วเขียว หมายถึง ถั่วเขียวที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อนำเมล็ดมาใช้บริโภคและใช้ในอุตสาหกรรมอาหารต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด ตามลักษณะผิว คือ ถั่วเขียวธรรมดาหรือถั่วเขียวผิวด้าน ถั่วเขียวผิวมัน และถั่วเขียวผิวดำ (ถั่วแขก) โดยไม่รวมถั่วเขียวที่ปลูกและไถกลบในระยะออกดอกเพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด และไม่รวมถั่วเขียวที่ทำการเพาะปลูกเพื่อผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์โดยเฉพาะ ทั้งของหน่วยงานราชการและเอกชน เช่น ศูนย์วิจัยเมล็ดพันธุ์ ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ของเอกชน และเกษตรกรที่ปลูกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์

8.1.1 ถั่วเขียว รุ่น 1 (ฤดูฝน) หมายถึง ถั่วเขียวที่ทำการเพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 31 ตุลาคม ของปีเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการเก็บเกี่ยวเมื่อใดก็ตาม

8.1.2 ถั่วเขียว รุ่น 2 (ฤดูแล้ง) หมายถึง ถั่วเขียวที่ทำการเพาะปลูกอยู่ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน ถึง 30 เมษายน ของปีถัดไป โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการเก็บเกี่ยวเมื่อใดก็ตาม

8.2 ลักษณะผลผลิตถั่วเขียว หมายถึง ผลผลิตเมล็ดถั่วเขียวที่กะเทาะเปลือกออกจากฝักแล้ว โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 14%

8.3 พันธุ์ถั่วเขียว หมายถึง เมล็ดถั่วเขียวที่ใช้ในการเพาะปลูกซึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกจำแนกตามลักษณะผิว ดังนี้

8.3.1 พันธุ์ถั่วเขียวผิวมันและผิวด้าน ได้แก่ พันธุ์กำแพงแสน 1 กำแพงแสน 2 ชัยนาท 36 ชัยนาท 60 ชัยนาท 72 มอ.1 มทส.1

8.3.2 พันธุ์ถั่วเขียวผิวดำ ได้แก่ พันธุ์อุทอง 2 พิษณุโลก 2

9. ถั่วลันเตา

9.1 ถั่วลันเตา หมายถึง ถั่วลันเตาที่เพาะปลูกเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต นำเมล็ดมาใช้บริโภคและใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร รวมถึงถั่วลันเตาที่เพาะปลูก เพื่อเก็บฝักสดมาต้มเป็นถั่วต้ม ไม่รวมถั่วลันเตาที่ปลูกและไถกลบในระยะออกดอก เพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด

9.1.1 ถั่วลันเตา รุ่น 1 (ฤดูฝน) หมายถึง ถั่วลันเตาที่ทำการเพาะปลูก ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 31 ตุลาคม ของปีเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการเก็บเกี่ยวเมื่อใดก็ตาม

9.1.2 ถั่วลันเตา รุ่น 2 (ฤดูแล้ง) หมายถึง ถั่วลันเตาที่ทำการเพาะปลูก ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน ถึง 30 เมษายน ของปีถัดไป โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการเก็บเกี่ยวเมื่อใดก็ตาม

9.2 ลักษณะผลผลิตถั่วลันเตา หมายถึง ผลผลิตถั่วลันเตาทั้งเปลือกแห้ง สำหรับผลผลิตที่นำออกขายสู่ท้องตลาด โดยทั่วไปมีการขายผลผลิตใน 3 ลักษณะ ซึ่งจะต้องแปลงให้อยู่ในรูปผลผลิตเดียวกัน คือ ถั่วลันเตาทั้งเปลือกแห้ง ได้แก่

9.2.1 ถั่วลันเตาทั้งเปลือกสด หมายถึง ถั่วลันเตาทั้งเปลือกสดที่เก็บผลผลิต แล้วนำมาทำความสะอาดขั้นต้นแล้ว

9.2.2 ถั่วลันเตาทั้งเปลือกแห้ง หมายถึง ถั่วลันเตาทั้งเปลือกแห้ง ที่เก็บเกี่ยวผลผลิตนำมาทำความสะอาดและตากแห้ง ประมาณ 3-5 แดด

9.2.3 ถั่วลันเตากะเทาะเปลือก หมายถึง ถั่วลันเตาที่เก็บเกี่ยวผลผลิตนำมาทำความสะอาดและตากจนแห้งสนิท แล้วจึงนำมากะเทาะเปลือกออกอีกขั้นตอนหนึ่งได้เป็นเมล็ดถั่วลันเตา

9.3 พันธุ์ถั่วลันเตา หมายถึง เมล็ดถั่วลันเตาที่ใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งมีพันธุ์ที่นิยมปลูกจำแนกตามลักษณะผลผลิตที่ใช้ ดังนี้

9.3.1 พันธุ์ที่ใช้ในรูปฝักสดหรือเปลือกสด ได้แก่ พันธุ์สุโขทัย 38 ภาพสินธุ์ 1 ขอนแก่น 60-2 ขอนแก่น 4 ลำปาง

9.3.2 พันธุ์ที่ใช้ในรูปฝักแห้งหรือเปลือกแห้ง ได้แก่ พันธุ์ไทนาน 9 ขอนแก่น 60-1 ขอนแก่น 60-3 ขอนแก่น 5 ภาพสินธุ์ 2 หรือพันธุ์พระราชทาน หรือพันธุ์KAC431

10. ถั่วเหลือง

10.1 ถั่วเหลือง หมายถึง ถั่วเหลืองที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อนำเมล็ดมาใช้บริโภคและใช้ในอุตสาหกรรมอาหารต่าง ๆ เช่น น้ำมันพืช เต้าเจี้ยว เต้าหู้ ตลอดจนนำไปผสมเป็นอาหารสัตว์ แต่จะไม่รวมถั่วเหลืองที่ปลูกเพื่อเก็บฝักสดนำมาต้มที่เรียกว่า “ถั่วแระ” ไม่รวมถั่วเหลืองที่ปลูกและไถกลบในระยะเวลาออกดอกเพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด และไม่รวมถั่วเหลืองที่ทำการเพาะปลูกเพื่อผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์โดยเฉพาะ ทั้งของหน่วยงานราชการและเอกชน เช่น ศูนย์วิจัยเมล็ดพันธุ์ ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ของเอกชน และที่ปลูกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์โดยเฉพาะ

10.1.1 ถั่วเหลืองรุ่น 1 (ฤดูฝน) หมายถึง ถั่วเหลืองที่ทำการเพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 31 ตุลาคม ของปีเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อใดก็ตาม

10.1.2 ถั่วเหลืองรุ่น 2 (ฤดูแล้ง) หมายถึง ถั่วเหลืองที่ทำการเพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน ถึง 30 เมษายน ของปีถัดไป โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อใดก็ตาม

10.2 ลักษณะผลผลิตถั่วเหลือง หมายถึง ผลผลิตเมล็ดถั่วเหลืองที่กะเทาะเปลือกออกจากฝักแล้ว โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 15%

10.3 พันธุ์ถั่วเหลือง หมายถึง เมล็ดถั่วเหลืองที่ใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งพันธุ์ที่นิยม เช่น พันธุ์สจ.4 สจ.5 ชม.2 ชม.60 นว.1 สท.1 สท.2 มข.35 จักรพันธุ์ เป็นต้น

11. มะเขือเทศ

11.1 มะเขือเทศ หมายถึง มะเขือเทศที่เก็บเกี่ยวผลสด เพื่อนำไปขายให้ผู้บริโภคและส่งเข้าโรงงานอุตสาหกรรม

11.2 ลักษณะผลผลิตมะเขือเทศ หมายถึง ผลผลิตมะเขือเทศผลสด หลังทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว

11.3 พันธุ์มะเขือเทศ

11.3.1 พันธุ์โรงงาน หมายถึง มะเขือเทศพันธุ์ที่ปลูกสำหรับส่งเข้าโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูป สำหรับพันธุ์ที่นิยมปลูก เช่น พันธุ์เพอร์เฟกต์ไกล 111 TP115-8 สะออน ลูกหล้าคำแพง ลูกหล้าขนตาอง จัสเตอร์ เอ็กซ์ตร้า 390 เอ็กซ์ตร้าโกลด์ พรีเมียมโกลด์ BT-2 เกษตรดอย NS 2535 เพชรมณีทอง 988 เพชรตะวัน 983 SB 022 NS 538 สาวน้อย 17 Poppy 287 เป็นต้น

11.3.2 พันธุ์บริโภค หมายถึง มะเขือเทศพันธุ์ที่ปลูกสำหรับขายให้ผู้บริโภคทั่วไปนำไปบริโภค สำหรับพันธุ์ที่นิยมปลูก เช่น พันธุ์เทพประทาน สีดาทิพย์ เพชรชมพู แพรวชมพู ราชนี กัญญา 001 ศรีสะเกษ 1 ศรีสะเกษ 19 เพอร์เฟกต์โกลด์ 111 NS81 CHT154 เป็นต้น

12. กล้วยไม้

12.1 กล้วยไม้ หมายถึง กล้วยไม้ที่ยืนต้นอยู่ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน โดยนับเฉพาะกล้วยไม้ตัดดอกเท่านั้น ไม่รวมไม้กระถาง

12.2 ลักษณะผลผลิตกล้วยไม้ หมายถึง ผลผลิตกล้วยไม้ที่เป็นช่อดอก โดยแบ่งความยาวของช่อดอกได้ดังนี้

12.2.1 กล้วยไม้ช่อยาวพิเศษ (ซูเปอร์) ความยาวช่อ 55-64 เซนติเมตร

12.2.2 กล้วยไม้ช่อยาว ความยาวช่อ 45-54 เซนติเมตร

12.2.3 กล้วยไม้ช่อสั้น ความยาวช่อ 35-44 เซนติเมตร

12.3 พันธุ์กล้วยไม้ หมายถึง สกุลกล้วยไม้สกุลหวาย และสกุลกล้วยไม้อื่น ๆ

12.3.1 พันธุ์กล้วยไม้สกุลหวาย ที่นิยมปลูก แยกตามสีต่าง ๆ ดังนี้

1) สีชมพูเข้มปนขาว เช่น บอมใจแดง บอมใจ บอม17 บอม17กลาย บอม k แดงพิริยา เอียสกุล เป็นต้น

2) สีชมพูอ่อน เช่น แอนนา ซากุระ มิสทีน สุริพิสซ์ เอริก้า ควีนพิงค์ เป็นต้น

3) สีขาว เช่น ขาวสนาน ขาว 5N ขาว N4 ขาวประวิทย์ เวนเส็ง ยูกิ บิ๊กไวท์ บรัชชิง เป็นต้น

4) สีแดงเข้ม เช่น ซาบิน กระทิงแดง เป็นต้น

5) สีเหลือง เช่น แมรี่แมค ฟาติมา Yellow River เป็นต้น

6) สีเขียวอ่อน เช่น บูรณเจต Yukon Green Light เป็นต้น

7) สีม่วง เช่น ชิดชม Blue Sky Lzum เป็นต้น

12.3.2 พันธุ์กล้วยไม้สกุลอื่น ที่เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ มือคคารา แวนดา ออนซิเดียม

การผลิตพืชสวน

1. ปาล์มน้ำมัน

1.1 ปาล์มน้ำมัน หมายถึง ปาล์มน้ำมันที่ยืนต้นอยู่ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

1.2 ลักษณะผลผลิตปาล์มน้ำมัน หมายถึง ผลผลิตปาล์มน้ำมัน อยู่ในรูปผลปาล์มน้ำมันทั้งทะลาย

1.3 พันธุ์ปาล์มน้ำมัน หมายถึง ต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์สุราษฎร์ธานี 1 สุราษฎร์ธานี 2 สุราษฎร์ธานี 3 สุราษฎร์ธานี 4 สุราษฎร์ธานี 5 สุราษฎร์ธานี 6 สุราษฎร์ธานี 7 เทเนอร์่า ดูร่า พิสิเฟอร์่า ยันกัมบิ ตีลิ-ยันกัมบิคอมแพค เป็นต้น

1.4 ประเภทผลผลิตปาล์มน้ำมัน

1.4.1 ผลปาล์มน้ำมันทั้งทะลาย หมายถึง ผลปาล์มน้ำมันรวมทั้งทะลายที่เก็บเกี่ยวจากสวนในทุกชั้นคุณภาพ เพื่อนำไปจำหน่าย ณ จุดรับซื้อ หรือใช้ประโยชน์

1.4.2 ผลปาล์มร่วง หมายถึง ผลปาล์มน้ำมันที่ร่วงหล่นจากทะลาย อยู่ในสวน ซึ่งเก็บมาเพื่อนำไปจำหน่าย ณ จุดรับซื้อ หรือใช้ประโยชน์

2. ยางพารา

2.1 ยางพารา หมายถึง ยางพาราที่ยืนต้นอยู่ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

2.2 ลักษณะผลผลิตยางพารา หมายถึง ผลผลิตยางพาราอยู่ในรูปยางแผ่นดิบ

2.3 พันธุ์ยางพารา หมายถึง ต้นพันธุ์ยางพาราที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์ RRIM600 สวย251 (RRIT251) สวย408 (RRIT408) หรือพันธุ์เฉลิมพระเกียรติ984 BPM24 JVP80 KT311 เป็นต้น

2.4 ประเภทผลผลิตยางพารา⁴

2.4.1 น้ำยางสด หมายถึง น้ำยางพาราสดที่เกษตรกรกรี๊ดได้ โดยที่ยังไม่ผ่านกระบวนการเติมสารเคมีหรือการแปรรูป

2.4.2 ยางแผ่นดิบ หมายถึง ยางแผ่นที่เกษตรกรผลิตขึ้นและยังไม่ผ่านการรมควัน หรือกระบวนการอื่นใด ปัจจุบันมาตรฐานสำหรับการซื้อขายในตลาดยางแผ่นดิบ แบ่งออกได้ 4 ระดับ คือ

1) ยางแผ่นดิบคุณภาพ 1 ต้องมีเนื้อยางใสตลอดแผ่น มีน้ำหนัก ณ ความชื้นเพียง 2-3% มีสีสม่ำเสมอและปราศจากฟองอากาศ สะอาดตลอดทั้งแผ่น ความหนาของแผ่นยาง 2.8-3.2 มิลลิเมตร ขนาดของแผ่นยาง 38-46 x 80 x 90 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ยต่อแผ่น 800-1,200 กรัม มีความยืดหยุ่นดี มีลายดอกของลูกกลิ้งบดเด่นชัดตลอดทั้งแผ่น และสามารถรมควันให้แห้งได้ภายใน 5 วัน

2) ยางแผ่นดิบคุณภาพ 2 มีเนื้อใสตลอดทั้งแผ่น มีความชื้นสูงขึ้นเล็กน้อยที่น้ำหนัก ณ ความชื้น 3-4% มีรอยดำได้บ้างเล็กน้อย และให้มีฟองอากาศได้เล็กน้อยเช่นเดียวกัน ความหนาของแผ่น 3-4 มิลลิเมตร ขนาดของแผ่นต้องเท่ากับยางแผ่นดิบคุณภาพ 1 น้ำหนักต่อแผ่น 1,000-1,200 กรัม มีความยืดหยุ่นดี สามารถรมควันให้แห้งภายใน 6-7 วัน

⁴ อ้างอิงข้อมูลจาก : การยางแห่งประเทศไทย

3.4 ประเภทผลผลิตกาแฟ

3.4.1 เมล็ดกาแฟสด หมายถึง กาแฟผลสดสีแดง (ผลเชอร์รี่)

3.4.2 เมล็ดกาแฟกะลา หมายถึง เมล็ดกาแฟแห้งที่ได้จากผลกาแฟสุกที่เอาส่วนของผนังผลชั้นนอก หรือเปลือกนอกและผนังผลชั้นกลาง หรือเนื้อออกแล้ว แต่ยังมีผนังผลชั้นใน หรือเปลือกชั้นในที่เรียกว่ากะลาติดอยู่

3.4.3 สารกาแฟ หมายถึง เมล็ดกาแฟที่สีเอากะลาออกพร้อมที่จะคั่วแล้ว

4. มะพร้าวผลแก่

4.1 มะพร้าวผลแก่ หมายถึง มะพร้าวที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน ทั้งนี้ไม่รวมมะพร้าวน้ำหอม และมะพร้าวทำน้ำตาล

4.2 ลักษณะผลผลิตมะพร้าวผลแก่ หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปมะพร้าวผลแก่

4.3 พันธุ์มะพร้าว หมายถึง ต้นพันธุ์มะพร้าวที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์สวีลูกผสม 1 ชุมพรลูกผสม 60-1 ชุมพรลูกผสม 2 เป็นต้น

5. มะนาว

5.1 มะนาว หมายถึง มะนาวที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

5.2 ลักษณะผลผลิตมะนาว หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปมะนาวผลสดหลังทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว

5.3 พันธุ์มะนาว หมายถึง ต้นพันธุ์มะนาวที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ พันธุ์แป้น ไซ่ หนัง พวง ตาฮิติ

6. มังคุด

6.1 มังคุด หมายถึง มังคุดที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

6.2 ลักษณะผลผลิตมังคุด หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปมังคุดผลสด

6.3 พันธุ์มังคุด หมายถึง ต้นพันธุ์มังคุดที่เกษตรกรปลูก คือ พันธุ์กาซิเนีย

7. ทูเรียน

7.1 ทูเรียน หมายถึง ทูเรียนที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

7.2 ลักษณะผลผลิตทูเรียน หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปทูเรียนผลสด

7.3 พันธุ์ทูเรียน หมายถึง ต้นพันธุ์ทูเรียนที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์หอมทอง ชะนี ก้านยาว กระจุดม หลงลับแล หลินลับแล เป็นต้น

8. เงาะ

8.1 เงาะ หมายถึง เงาะที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

8.2 ลักษณะผลผลิตเงาะ หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปเงาะผลสด

8.3 พันธุ์เงาะ หมายถึง ต้นพันธุ์เงาะที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์โรงเรียน สีชมพู สีทอง น้ำตาลกรวด เป็นต้น

9. ลองกอง

9.1 ลองกอง หมายถึง ลองกองที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

9.2 ลักษณะผลผลิตลองกอง หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปลองกองผลสด

9.3 พันธุ์ล่องกอง หมายถึง ต้นพันธุ์ล่องกองที่เกษตรกรปลูก มี 7 สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ทั่วไป คันตุลี แกแลแมร์ หรือแปรมแมร์ ชารโต กาญจนดิษฐ์ เปลือกบาง ไม้

10. ลิ้นจี่

10.1 ลิ้นจี่ หมายถึง ลิ้นจี่ที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

10.2 ลักษณะผลผลิตลิ้นจี่ หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปลิ้นจี่ผลสด

10.3 พันธุ์ลิ้นจี่ หมายถึง ต้นพันธุ์ลิ้นจี่ที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์ฮงฮวย โอวเฮียะ กิมเจ็ง จักรพรรดิ ค่อม เป็นต้น

11. ลำไย

11.1 ลำไย หมายถึง ลำไยที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

11.2 ลักษณะผลผลิตลำไย หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปลำไยผลสด

11.3 พันธุ์ลำไย หมายถึง ต้นพันธุ์ลำไยที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์อีตอ สีชมพู อีแก้ว เปี้ยวเขียว เป็นต้น

12. ส้มเขียวหวาน

12.1 ส้มเขียวหวาน หมายถึง ส้มเขียวหวานที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

12.2 ลักษณะผลผลิตส้มเขียวหวาน หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูป ส้มเขียวหวานผลสด

12.3 พันธุ์ส้มเขียวหวาน หมายถึง ต้นพันธุ์ส้มเขียวหวานที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์บางมด โขกุน สายน้ำผึ้ง เป็นต้น

13. หอมแดง

13.1 หอมแดง หมายถึง หอมแดงที่เพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 30 เมษายน ของปีถัดไป

13.2 ลักษณะผลผลิตหอมแดง หมายถึง ผลผลิตหอมแดงอยู่ในรูป หอมแดงแห้งมัดจุก ณ 7 วัน

13.3 พันธุ์หอมแดง หมายถึง หัวพันธุ์หอมแดงที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์พื้นเมือง บางช้าง เป็นต้น

14. กระเทียม

14.1 กระเทียม หมายถึง กระเทียมที่เพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึงวันที่ 30 เมษายน ของปีถัดไป

14.2 ลักษณะผลผลิตกระเทียม หมายถึง ผลผลิตกระเทียมอยู่ในรูป กระเทียมแห้งมัดจุก ณ 90 วัน

14.3 พันธุ์กระเทียม หมายถึง หัวพันธุ์กระเทียมที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์ศรีสะเกษ เชียงใหม่ เป็นต้น

15. หอมหัวใหญ่

15.1 หอมหัวใหญ่ หมายถึง หอมหัวใหญ่ที่เพาะปลูก ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึงวันที่ 30 เมษายน ของปีถัดไป

15.2 ลักษณะผลผลิตหอมหัวใหญ่ หมายถึง ผลผลิตหอมหัวใหญ่ อยู่ในรูปหอมหัวใหญ่แห้งตัดจุก ณ 7 วัน

15.3 พันธุ์หอมหัวใหญ่ หมายถึง เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ ที่เกษตรกรปลูก เช่น พันธุ์H60 RAM765 ซุปเปอร์เร็ก เดสเชก เยลโล-กรราเน็ก33 เยลโล-กรราเน็ก429 ซาวานา-สวีท เป็นต้น

16. มันฝรั่ง

16.1 มันฝรั่ง หมายถึง มันฝรั่งที่ทำการเพาะปลูกระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึงวันที่ 30 เมษายน ของปีถัดไป

16.2 ลักษณะผลผลิตมันฝรั่ง หมายถึง ผลผลิตมันฝรั่งอยู่ในรูปหัวมันฝรั่งสด ที่ผ่านการทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว

16.3 พันธุ์มันฝรั่ง

16.3.1 พันธุ์โรงงาน เช่น พันธุ์แอตแลนติก เคนนิเบค เป็นต้น

16.3.2 พันธุ์บริโภคสด เช่น พันธุ์สปุนต้า บินท์เจ เป็นต้น

17. หน่อไม้ฝรั่ง

17.1 หน่อไม้ฝรั่ง หมายถึง หน่อไม้ฝรั่ง ที่เก็บเกี่ยวผลผลิต ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

17.2 ลักษณะผลผลิตหน่อไม้ฝรั่ง หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปหน่อสด ที่ผ่านการทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว

17.3 พันธุ์หน่อไม้ฝรั่ง เช่น พันธุ์แมร์วอชิงตัน แคลิฟอร์เนีย 500 แคลิฟอร์เนีย 309 ไฮบริดอิมพีเรียล บร็อคอิมพัรฟ์ เป็นต้น

18. กระเจียบเขียว

18.1 กระเจียบเขียว หมายถึง กระเจียบเขียว ที่เก็บเกี่ยวผลผลิต ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

18.2 ลักษณะผลผลิตกระเจียบเขียว หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปกระเจียบเขียวฝักสด ที่ผ่านการทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว

18.3 พันธุ์กระเจียบเขียว

18.3.1 พันธุ์ลูกผสม จากประเทศญี่ปุ่น เช่น พันธุ์สตาร์ไรท์ เออร์รี่ไฟว์ เป็นต้น

18.3.2 พันธุ์ของประเทศไทย เช่น พันธุ์ปรับปรุงโดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ พันธุ์โอเคเบอร์ 5 พันธุ์ของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ พันธุ์ 01 03

18.3.3 พันธุ์ผสมเปิดจากต่างประเทศ เช่น พันธุ์เคลมสัน สพายน์เลส เป็นต้น

19. พริกไทย

19.1 พริกไทย หมายถึง พริกไทยที่ยืนต้นอยู่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีเดียวกัน

19.2 ลักษณะผลผลิตพริกไทย หมายถึง ผลผลิตอยู่ในรูปเมล็ดพริกไทยดำแห้ง

19.3 พันธุ์พริกไทย หมายถึง เมล็ดและกิ่งพันธุ์พริกไทยที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ พันธุ์มาเลย์ จันทบุรี ปะเหลียน ซาราวัด กระบี่ ทั้งนี้ ไม่รวมพันธุ์ซีลอน

19.4 ประเภทผลผลิตพริกไทย

19.4.1 พริกไทยดำ คือ ผลผลิตที่ได้จากการนำเอาพริกไทยที่แก่แล้วแต่ยังไม่สุกมาตากแดดให้แห้งจนเป็นสีดำ และนำไปใช้โดยไม่ปอกเปลือกที่มีสีดำออก

19.4.2 พริกไทยขาว คือ ผลผลิตที่ได้จากการนำเอาพริกไทยที่สุกแล้วมาแช่น้ำ ลอกเอาเปลือกออกแล้วจึงนำไปตากให้แห้งก็จะเป็นสีขาว เพราะไม่มีเปลือกแล้วจากนั้นจึงนำไปใช้

1. สุกร

1.1 สุกร หมายถึง สุกรทุกสายพันธุ์ ทั้งที่เป็นพันธุ์พื้นเมือง พันธุ์แท้ พันธุ์ลูกผสม ที่เกษตรกรเลี้ยงไว้เพื่อขาย ทำพันธุ์และบริโภค ในรอบปีการผลิต

1.2 ประเภทสุกร แบ่งออกเป็น 5 ประเภท

1.2.1 สุกรพ่อพันธุ์ หมายถึง สุกรเพศผู้ที่คัดเลือกไว้เพื่อจะใช้ทำเป็นพ่อพันธุ์หรือใช้เป็นพ่อพันธุ์อยู่แล้ว

1.2.2 สุกรแม่พันธุ์ หมายถึง สุกรเพศเมียที่คัดเลือกไว้เพื่อจะใช้ทำเป็นแม่พันธุ์หรือใช้เป็นแม่พันธุ์อยู่แล้ว

1.2.3 ลูกสุกรพันธุ์ หมายถึง ลูกสุกรพันธุ์แรกเกิดจนถึงหย่านมที่คัดเลือกไว้เพื่อจะใช้เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์

1.2.4 สุกรขุน หมายถึง สุกรเล็กหลังหย่านม เลี้ยงขุนขายสู่ตลาดเพื่อบริโภค ไม่รวมสุกรพื้นเมืองขุน

1.2.5 ลูกสุกรขุน หมายถึง ลูกสุกรตั้งแต่แรกเกิดถึงหย่านม เลี้ยงขุนขายสู่ตลาดเพื่อบริโภค ไม่รวมสุกรพื้นเมืองขุน

1.3 จำนวนสุกร ณ วันที่ 1 มกราคม หมายถึง จำนวนสุกรทั้งหมดทุกประเภทที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่ ณ วันที่ 1 มกราคม

1.4 ปริมาณผลผลิตสุกร หมายถึง จำนวนสุกรทั้งหมดที่เข้าโรงฆ่าและสุกรมีชีวิตที่ส่งออกในรอบปี

1.5 ผู้เลี้ยงสุกร หมายถึง เกษตรกร บริษัท หรือหน่วยงานที่เลี้ยงสุกรตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป

1.6 พันธุ์สุกร แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.6.1 สุกรพื้นเมือง เช่น พันธุ์กระโดน เหมยซาน รัต เป็นต้น

1.6.2 สุกรพันธุ์แท้ เช่น พันธุ์ลาร์จไวท์ แลนด์เรซ ดุริออคเจอร์ซี่ เป็นต้น

1.6.3 สุกรพันธุ์ลูกผสม เช่น สุกรลูกผสมสามสายพันธุ์ พันธุ์ดุริออคเจอร์ซี่ x แลนด์เรซ-ลาร์จไวท์ เป็นต้น

2. โคนม

2.1 โคนม หมายถึง โคที่เลี้ยงไว้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการน้ำนม แบ่งออกเป็น

2.1.1 ลูกโค หมายถึง ลูกโคที่มีอายุ 1 วัน จนถึงอายุ 1 ปี

2.1.2 โครุ่น หมายถึง โคนมที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถึงก่อนผสมพันธุ์

2.1.3 โคนสาว หมายถึง โคนมที่ได้รับการผสมพันธุ์แล้ว ทั้งนี้อาจผสมติดหรือไม่ติดก็ตาม และยังไม่เคยให้นม

2.1.4 โคนรีดนม หมายถึง โคนเพศเมียที่กำลังให้นมในขณะที่สำรวจ

2.1.5 โคนแห้งนม หมายถึง โคนเพศเมียที่หยุดพักการรีดนม เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ให้น้ำนมน้อยไม่คุ้มที่จะรีด หรือแม่โคใกล้คลอดลูก

2.2 จำนวนโคนม ณ วันที่ 1 มกราคม หมายถึง จำนวนโคนมทั้งหมดทุกเพศ ทุกช่วงอายุ และทุกสายพันธุ์ที่ยืนคอกอยู่ ณ วันที่ 1 มกราคม ทั้งนี้ไม่รวมโคนมเพศผู้ที่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคเนื้อ

2.3 ปริมาณผลผลิตน้ำนมโค หมายถึง ปริมาณน้ำนมดิบทั้งหมดที่รีดได้และจำหน่าย ณ ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ ในรอบปี

2.4 ผู้เลี้ยงโคนม หมายถึง เกษตรกร บริษัท หรือหน่วยงานที่เลี้ยงโคนมตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป

3. โคนื้อ

3.1 โคนื้อ หมายถึง โคนที่เลี้ยงไว้เพื่อการผลิตเนื้อสู่การบริโภค รวมทั้งโคนที่เลี้ยงไว้เพื่อใช้งานด้านเกษตรกรรม หรือโคนที่เลี้ยงไว้เพื่อจุดประสงค์ในด้านอื่นๆ (ยกเว้นโคนที่เลี้ยงเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้น้ำนม)

3.2 ประเภทโคนื้อ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

3.2.1 โคนพันธุ์พื้นเมือง หมายถึง โคนที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศ แต่จะมีลักษณะและชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไปตามภูมิภาคต่าง ๆ เช่น โคนพื้นเมืองภาคเหนือ (โคขาวลำพูน) โคนพื้นเมืองภาคอีสาน (โคนพื้นเมืองอีสาน) โคนพื้นเมืองภาคใต้ (โคชน) โคนพื้นเมืองภาคกลาง (โคลาน) เป็นต้น รวมถึงโคนที่มีถิ่นกำเนิดจากต่างประเทศ ที่นำเข้าราชอาณาจักร ยกเว้น โคนขุน ประกอบด้วย

1) เพศผู้

2) เพศเมีย

2.1) แรกเกิด-โคสาว ได้แก่ เพศเมียที่ยังไม่เคยตั้งท้องเลย

2.2) ตั้งท้องแรกขึ้นไป ได้แก่ เพศเมียที่ตั้งท้องแรกและเคยตั้งท้องมาแล้ว

3.2.2 โคนพันธุ์แท้ หมายถึง โคนสายพันธุ์แท้มีลักษณะภายนอกตรงตามสายพันธุ์ และมีหนังสือรับรองพันธุ์ประวัติ ยกเว้นโคขุน

1) เพศผู้

2) เพศเมีย

2.1) แรกเกิด-โคสาว ได้แก่ เพศเมียที่ยังไม่เคยตั้งท้องเลย

2.2) ตั้งท้องแรกขึ้นไป ได้แก่ เพศเมียที่ตั้งท้องแรกและเคยตั้งท้องมาแล้ว

3.2.3 โคลุกผสม หมายถึง โคที่เกิดจากการผสมข้ามสายพันธุ์ เพื่อปรับปรุงสายพันธุ์ ยกเว้น โคขุน

3.2.4 โคขุน หมายถึง โคที่เลี้ยงแบบแยกคอกโดยใช้อาหารที่มีคุณภาพสูง ทั้งอาหารหยาบ และอาหารข้น ในช่วงเวลาหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตเนื้อโคในเชิงพาณิชย์

3.3 จำนวนโคเนื้อ ณ วันที่ 1 มกราคม หมายถึง จำนวนโคเนื้อทุกเพศ ทุกสายพันธุ์ที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่ ณ วันที่ 1 มกราคม

3.4 ปริมาณผลผลิตโคเนื้อ หมายถึง ปริมาณโคเนื้อที่ผลิตในประเทศ และพร้อมแปรรูปเพื่อการบริโภคเป็นเนื้อโค และเพื่อส่งออกโคมีชีวิต

3.5 ผู้เลี้ยงโคเนื้อ หมายถึง เกษตรกร บริษัท หรือหน่วยงานที่เลี้ยงโคเนื้อเพื่อบริโภคเนื้อ ใช้งาน หรือวัตถุประสงค์อื่นไม่รวมโคนม ตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป

3.6 พันธุ์โคเนื้อ เช่น โคพื้นเมือง พันธุ์บราห์มัน ซาโรเลส์ ซิมเมนทัล ก้าแพงแสน เดรั้ท์มาสเตอร์ อินคูบราซิล เป็นต้น

4. กระบือ

4.1 กระบือ หมายถึง กระบือที่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคเนื้อ ใช้งานทางการเกษตรหรือวัตถุประสงค์อื่น

4.2 ประเภทกระบือ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

4.2.1 ลูกกระบือ หมายถึง กระบืออายุ 1 วันจนถึงอายุ 1 ปี

4.2.2 กระบือรุ่น หมายถึง กระบือที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปจนถึงก่อนผสมพันธุ์

4.2.3 กระบือแม่พันธุ์ หมายถึง กระบือเพศเมียที่ใช้เป็นแม่พันธุ์

4.2.4 กระบือพ่อพันธุ์ หมายถึง กระบือเพศผู้ที่ใช้เป็นพ่อพันธุ์

4.3 จำนวนกระบือ ณ วันที่ 1 มกราคม หมายถึง จำนวนกระบือทุกเพศ ทุกสายพันธุ์ที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่ ณ วันที่ 1 มกราคม

4.4 ปริมาณผลผลิตกระบือ หมายถึง จำนวนลูกกระบือที่เกิด และอยู่รอดเกิน 24 ชั่วโมงในรอบปีการผลิต

4.5 ผู้เลี้ยงกระบือ หมายถึง เกษตรกรที่เลี้ยงกระบือตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป

4.6 พันธุ์กระบือ การแบ่งชนิดและสายพันธุ์ของกระบือนั้น แตกต่างจากสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น ๆ เช่น โค ไก่ สุนัข ที่เลี้ยงกันในประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้เพราะกระบือมีถิ่นกำเนิดและมีเลี้ยงอยู่เฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ในทวีปเอเชียเท่านั้น การแบ่งชนิดและสายพันธุ์ จึงเป็นการแบ่งตามลักษณะ ภูมิศาสตร์และสถานที่ โดยอาศัยลักษณะรูปร่างภายนอก และมักเรียกชื่อตามภาษาท้องถิ่นที่อยู่ นั้น ๆ โดยไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน กระบือที่เลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยง แบ่งโดยการยอมรับกันทั่วไป เป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ

4.6.1 กระบือปลัก หรือ Swamp buffalo

4.6.2 กระบือแม่น้ำ หรือ River buffalo

กระบือทั้งสองพวกนี้มีชื่อวิทยาศาสตร์ชื่อเดียวกันคือ “Bubalus bubalis” แต่มีความ แตกต่างกันในหลายด้าน เช่น จำนวนโครโมโซม ถิ่นกำเนิด รูปร่างลักษณะภายนอก สรีรวิทยา และพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

5. ไก่เนื้อ

5.1 ไก่เนื้อ หมายถึง ไก่พันธุ์เนื้อทางการค้าที่เลี้ยงเพื่อส่งตลาด เป็นประจำ รุ่น หรือชุด

5.2 จำนวนไก่เนื้อ ณ วันที่ 1 มกราคม หมายถึง จำนวนไก่เนื้อ ทุกช่วงอายุที่เกษตรกรเลี้ยงไว้ในโรงเรือน ณ วันที่ 1 มกราคม

5.3 ปริมาณผลผลิตไก่เนื้อ หมายถึง ปริมาณไก่เนื้อทั้งหมดที่เข้า โรงฆ่าในรอบปี

5.4 ผู้เลี้ยงไก่เนื้อ หมายถึง เกษตรกร บริษัท หรือหน่วยงานที่เลี้ยง ไก่เนื้อ ยกเว้นไก่สามสายพันธุ์ ตั้งแต่ 1 ตัว ขึ้นไป

5.5 พันธุ์ไก่เนื้อ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด

5.5.1 ไก่เนื้อพันธุ์แท้ เป็นไก่ที่ได้รับการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์มาอย่างต่อเนื่องจนมีลักษณะประจำพันธุ์คงที่ พันธุ์ที่นิยมเลี้ยงในเมืองไทย ได้แก่

1) พันธุ์บาร์พลิมัธร็อคขาว (White Plymouth Rock) ลักษณะขนสีขาวทั้งตัว หงอนจุก ผิวน้ำสีเหลือง มักนิยมใช้ไก่ชนิดนี้เป็นต้นพันธุ์ในการผสมข้ามพันธุ์ เพื่อผลิตแม่พันธุ์ไก่เนื้ออีกที

2) พันธุ์นิวแฮมเชียร์ (New Hampshire) ลักษณะขนสีน้ำตาลอ่อน หงอนจุก ผิวน้ำสีเหลือง ในตอนแรกมีชื่อเสียงเรื่องไข่ดก ต่อมาได้การยอมรับว่าเป็นไก่เนื้อคุณภาพดีจึงนิยมใช้เป็นไก่ต้นพันธุ์ในการผลิตไก่เนื้อ โดยใช้ไก่เพศเมียผสมกับไก่เพศผู้ของไก่พันธุ์เนื้ออื่น ๆ เพื่อผลิตลูกไก่เนื้อ

3) พันธุ์คอร์นิช (Cornish) เป็นไก่ที่มีหงอนถั่ว ขาสั้น ลำตัวกว้าง ออกกว้าง กล้ามเนื้อเต็ม ผิวน้ำมีสีเหลือง ปัจจุบันใช้เป็นไก่ต้นพันธุ์สำหรับผสมเพื่อผลิตไก่เนื้อเป็นการค้า

5.5.2 ไก่เนื้อพันธุ์ลูกผสม หรือที่นิยมเรียกกันว่า ไก่กระทง หรือไก่บรอยเลอร์ หรือไก่ไฮบริด เป็นไก่ที่เกิดจากการผสมระหว่างไก่พันธุ์แท้ตั้งแต่ 2 สายพันธุ์ขึ้นไป เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น ได้แก่ พันธุ์ไรต์-บาร์ เชียงไฮ้-บาร์ ฮับบาร์ด คอฟฟ์ อาเบอร์เอเคอร์

6. ไก่ไข่

6.1 ไก่ไข่ หมายถึง ไก่ไข่ที่เลี้ยงเพื่อผลิตไข่จำหน่ายหรือบริโภค

6.2 จำนวนไก่ไข่ ณ วันที่ 1 มกราคม หมายถึง จำนวนไก่ไข่ทุกช่วงอายุ ประกอบด้วย ลูกไก่ไข่ ไก่สาว แม่ไก่ให้ไข่ ที่เกษตรกรเลี้ยงไว้ในโรงเรือนหรือยีนกรง ณ วันที่ 1 มกราคม

6.3 ปริมาณผลผลิตไข่ไก่ หมายถึง จำนวนไข่ไก่ทั้งหมดที่ผลิตได้ในรอบปี

6.4 ผู้เลี้ยงไก่ไข่ หมายถึง เกษตรกร บริษัท หรือหน่วยงานที่เลี้ยงไก่ไข่ตั้งแต่ 1 ตัว ขึ้นไป

6.5 พันธุ์ไก่ไข่ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด

6.5.1 ไก่ไข่พันธุ์แท้ เป็นไก่ที่ได้รับการคัดเลือก และผสมพันธุ์มาเป็นอย่างดีจนลูกหลานในรุ่นต่อ ๆ มา มีลักษณะรูปร่างขนาดสี และอื่น ๆ เหมือนบรรพบุรุษไก่พันธุ์แท้ เช่น พันธุ์โรดไอส์แลนด์แดง บาร์พลิมหรือคเล็กฮอร์นขาวหงอนจักร เป็นต้น

6.5.2 ไก่ไข่พันธุ์ลูกผสม มีลักษณะบางอย่างที่ดีกว่าพ่อแม่พันธุ์ โดยเฉพาะความทนทานต่อโรค ไก่ลูกผสมที่ยังมีผู้นิยมเลี้ยงอยู่บ้าง ได้แก่ ไก่ลูกผสมระหว่างพ่อโรด+แม่บาร์ พ่อบาร์+แม่โรด เล็กฮอร์น+โรดโรด+ไฮบริด และลูกผสม 3 สายเลือด คือ ลูกตัวเมียที่ได้จากลูกผสมพ่อโรด+แม่บาร์นำไปผสมกับพ่อไก่อยู่ ลูกผสมที่ได้จะมีเนื้อดี โตเร็ว และไข่ดีพอสมควร เช่น ไก่ไฮบริด เป็นต้น

7. ไก่พื้นเมือง

7.1 ไก่พื้นเมือง หมายถึง ไก่พันธุ์พื้นบ้านที่เลี้ยงไว้เพื่อขายหรือบริโภคเนื้อและไข่

7.2 จำนวนไก่พื้นเมือง ณ วันที่ 1 มกราคม หมายถึง จำนวนไก่พื้นเมืองทั้งหมดที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่ ณ วันที่ 1 มกราคม

7.3 ปริมาณผลผลิตไก่พื้นเมือง หมายถึง จำนวนไก่พื้นเมืองทั้งหมดที่เกษตรกรขายหรือฆ่าเพื่อการบริโภคในรอบปี

7.4 ผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง หมายถึง เกษตรกร บริษัท หรือหน่วยงานที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง และมีจำนวนตัวที่เลี้ยงกรณีเป็นแม่ไก่อย่างเดียว ตั้งแต่ 5 แม่ขึ้นไป หรือ กรณีเป็นแม่ไก่ ลูกไก่ และไก่กระทง รวมกันตั้งแต่ 50 ตัวขึ้นไป

7.5 พันธุ์ไก่พื้นเมือง เช่น พันธุ์ประตูทางดำ เหลืองหางขาว ไก่แดง ไก่ซี เป็นต้น

8. เปิดเนื้อ

8.1 **เปิดเนื้อ** หมายถึง เปิดพันธุ์เนื้อทุกสายพันธุ์ เปิดพันธุ์ไข่เพศผู้ และเปิดเพศที่เลี้ยงไว้เพื่อขาย และหรือบริโภครวม แต่ไม่รวมเปิดพันธุ์ไข่ปลดระวาง

8.2 **จำนวนเปิดเนื้อ ณ วันที่ 1 มกราคม** หมายถึง จำนวนเปิดเนื้อ ทั้งหมดทุกช่วงอายุที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่ ณ วันที่ 1 มกราคม

8.3 **ปริมาณผลผลิตเปิดเนื้อ** หมายถึง จำนวนเปิดเนื้อทั้งหมด ที่ขายหรือฆ่าเพื่อการบริโภคในรอบปี

8.4 **ผู้เลี้ยงเปิดเนื้อ** หมายถึง เกษตรกร บริษัท หรือหน่วยงาน ที่เลี้ยงเปิดเนื้อ ตั้งแต่ 50 ตัวขึ้นไป

8.5 **พันธุ์เปิดเนื้อ** เช่น พันธุ์ปักกิ่ง บาบารี (เปิดเพศ) บิวฉ่าย เซอร์วอลเลย์ ทีเกล ฮักการ์ด เลคการ์ด ฟันเมือง (นครปฐม กากีผสม) เป็นต้น

9. เปิดไข่

9.1 **เปิดไข่** หมายถึง เปิดพันธุ์ไข่ที่เลี้ยงไว้เพื่อผลิตไข่เปิด

9.2 **จำนวนเปิดไข่ ณ วันที่ 1 มกราคม** หมายถึง จำนวนเปิดไข่ ทั้งหมดทุกช่วงอายุที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่ ณ วันที่ 1 มกราคม

9.3 **ปริมาณผลผลิตไข่เปิด** หมายถึง จำนวนไข่เปิดทั้งหมดที่ผลิต ได้ในรอบปี

9.4 **ผู้เลี้ยงเปิดไข่** หมายถึง เกษตรกร บริษัท หรือหน่วยงานที่เลี้ยง ไข่เปิด ตั้งแต่ 50 ตัวขึ้นไป

9.5 **พันธุ์เปิดไข่** เช่น พันธุ์กากีแคมเบลล์ อินเดียรันเนอร์ ฟันเมือง (นครปฐม ปากน้ำ กบินทร์บุรี) โซมาเลีย เป็นต้น

1. กุ้งทะเล

1.1 ประเภทการเลี้ยง หมายถึง วิธีการเลี้ยงกุ้งทะเล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1.1 แบบกึ่งพัฒนา หมายถึง การเลี้ยงกุ้งทะเลโดยการปล่อยน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเข้าบ่อเลี้ยงกุ้งทะเล เพื่อรับเอาลูกพันธุ์กุ้งทะเลและอาหารธรรมชาติเข้ามาอีกด้วยภายในบ่อเลี้ยง และมีการปล่อยลูกพันธุ์กุ้งทะเลลงเสริม โดยอาจมีการให้อาหารสมทบและอาจใช้เครื่องเติมอากาศหรือไม่ก็ได้

1.1.2 แบบพัฒนา หมายถึง การเลี้ยงกุ้งทะเลที่โดยทั่วไปแล้วจะเลี้ยงด้วยความหนาแน่นสูงและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยในการเลี้ยง การจัดการรูปแบบของบ่อ มีการจัดการน้ำ ควบคุมอุณหภูมิ ควบคุมโรค และมีระบบการจัดการที่ดี ใช้ลูกพันธุ์กุ้งทะเลจากโรงเพาะฟักเท่านั้น มีการให้อาหารและใช้เครื่องเติมอากาศ

1.1.3 แบบอื่นๆ หมายถึง การเลี้ยงกุ้งทะเลที่คล้ายคลึงกับวิธีแบบพัฒนาแต่เลี้ยงร่วมกับสัตว์น้ำอื่น เช่น ปลานิล กุ้งก้ามกราม เป็นต้น โดยปล่อยพันธุ์กุ้งทะเลจากโรงเพาะฟักอาจมีการให้อาหาร และอาจใช้เครื่องเติมอากาศหรือไม่ก็ได้

1.2 ชนิดกุ้งทะเล ได้แก่ กุ้งขาวแวนนาไม กุ้งกุลาดำ และหมายรวมถึงพันธุ์กุ้งอื่นๆ

1.3 ปริมาณผลผลิต หมายถึง ผลผลิตกุ้งทะเลที่จับได้ทั้งหมด ในรอบปีการผลิต ไม่ว่าจะนำไปขาย จำหน่าย หรือบริโภคเอง

2. สัตว์น้ำจืด

2.1 ประเภทการเลี้ยง หมายถึง ลักษณะของที่เลี้ยงสัตว์น้ำจืด แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.1.1 การเลี้ยงในบ่อ หมายถึง การเลี้ยงสัตว์น้ำในที่เลี้ยงสัตว์น้ำที่มีลักษณะเป็นบ่อ โดยส่วนใหญ่เป็นบ่อดินรูปทรงสี่เหลี่ยม และหมายรวมถึง บ่อซีเมนต์ บ่อพลาสติก หรือบ่อที่ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำลักษณะอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมหรือทรงกลม

2.1.2 การเลี้ยงในนา หมายถึง การเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่นาข้าว

2.1.3 การเลี้ยงในร่องสวน หมายถึง การใช้ร่องสวนเป็นที่เลี้ยงสัตว์น้ำ โดยร่องน้ำที่ยาวติดต่อกัน นับเป็นหน่วยเลี้ยงเดียวกัน

2.1.4 การเลี้ยงในกระชัง หมายถึง การเลี้ยงสัตว์น้ำในที่เลี้ยงสัตว์น้ำที่มีลักษณะคล้ายตะกร้าขนาดใหญ่ ตัวกระชังจะถูกแขวนอยู่ในแพหรือทุ่นลอย ให้ส่วนบนลอยพ้นระดับน้ำ หรือมีลักษณะคล้ายถังไม้ขนาดใหญ่ โดยตัวกระชังจะผูกติดกับเสาหลักซึ่งปักไว้กับพื้นดิน

2.2 ลักษณะการเลี้ยง หมายถึง รูปแบบการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในที่เลี้ยงเดียวกัน เช่น เลี้ยงในบ่อเดียวกัน ในกระชังเดียวกัน โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ

2.2.1 เลี้ยงเดี่ยว หมายถึง การเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดเดียวในที่เลี้ยงเดียวกัน เช่น เลี้ยงปลาทับทิมเพียง 1 ชนิดในกระชัง เป็นต้น

2.2.2 เลี้ยงรวม หมายถึง การเลี้ยงสัตว์น้ำหลายชนิดในที่เลี้ยงเดียวกัน เช่น เลี้ยงปลานิล ปลาไน และปลาตะเพียน ในบ่อเดียวกัน โดยมีการพิจารณาชนิดสัตว์น้ำที่เลี้ยงเป็นหลักและเลี้ยงเป็นรอง ดังนี้

1) ชนิดสัตว์น้ำหลัก หมายถึง ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุด โดยในกรณีที่จับได้ปริมาณเท่ากันให้เลือกชนิดใดชนิดหนึ่งเป็นหลัก

2) ชนิดสัตว์น้ำรอง หมายถึง ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้รองลงมาจากสัตว์น้ำหลัก ซึ่งอาจมีมากกว่า 1 ชนิด

2.3 ปริมาณผลผลิต หมายถึง ผลผลิตสัตว์น้ำจืดที่จับได้ทั้งหมดในรอบปีการผลิต ไม่ว่าจะนำไปขาย แจกแจก หรือบริโภคเอง

บทที่ 4 นิยามต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร

การจัดทำต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรเป็นการจัดทำตามหลักแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ โดยเป็นการคิดค่าใช้จ่ายเฉพาะที่เป็นราคาตลาด รวมถึงการประเมินราคาค่าใช้จ่ายชนิดนั้นๆ ที่ได้มีการซื้อขาย (ได้ฟรี) ด้วย สำหรับโครงสร้างต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าวัสดุ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคา และค่าเสียโอกาสเครื่องจักรเครื่องมือ โรงเรือน อุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งต้นทุนเฉลี่ยก่อนให้ผลของไม้ผล ไม้ยืนต้น กรณีต้นทุนการผลิต ปศุสัตว์ โดยเฉพาะโคนมจะคิดค่าเสื่อมราคา และค่าเสียโอกาสพันธุ์สัตว์ด้วยเช่นกัน

นิยามทั่วไป

1. **ต้นทุนการผลิตทางบัญชี** หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากกิจกรรมการผลิตซึ่งคิดเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ในช่วงระยะเวลาการผลิต
2. **ต้นทุนการผลิตทางเศรษฐศาสตร์** หมายถึง
 - 2.1 ค่าใช้จ่ายทุกกิจกรรมการผลิต ตั้งแต่เริ่มจนถึงเก็บผลผลิต มีรายการที่ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน
 - 2.2 ค่าใช้จ่ายเฉพาะที่เกษตรกรได้ใช้จ่ายไปในช่วงระยะเวลาการผลิตนั้น

2.3 ค่าใช้จ่ายทั้งที่จ่ายไปเป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด โดยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดจากการจ้าง การซื้อ การเช่าทรัพย์สินและค่าเช่าที่ดิน ส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน คิดจากการประเมินค่าใช้จ่ายกรณีการใช้แรงงาน วัสดุปัจจัย เครื่องมือของตนเองหรือของครัวเรือน ที่ไม่ได้จ้าง ไม่ได้ซื้อ ไม่ได้เช่า

2.4 คิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ซึ่งเป็นการประเมินใส่ไว้ในโครงสร้างต้นทุนเป็นค่าใช้จ่ายไม่เป็นเงินสดด้วย

3. ต้นทุนการผลิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายหรือมูลค่าการใช้ปัจจัยการผลิตทั้งประเภทปัจจัยผันแปร และปัจจัยคงที่ ที่นำมาใช้ในการประกอบการผลิตเพื่อให้เกิดการผลิตดำเนินไปจนสิ้นสุดกระบวนการผลิตในช่วงเวลา หรือรุ่นการผลิตหนึ่ง ๆ ที่กำหนด

4. ต้นทุนทั้งหมด หมายถึง ผลรวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดของต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ ทั้งที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด

5. ต้นทุนผันแปร หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการผลิตที่สามารถเปลี่ยนแปลงขนาดการใช้ปัจจัยการผลิต เพื่อเปลี่ยนแปลงขนาดของผลผลิตในแต่ละการผลิตหนึ่ง ๆ กล่าวคือ ในการผลิตหนึ่ง ๆ ถ้าเพิ่มหรือลดปัจจัยการผลิตก็จะส่งผลให้ได้รับปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เช่น ค่าแรงงาน ค่าวัสดุ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

6. ต้นทุนคงที่ หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการผลิตแต่ละช่วงหรือรุ่นของการผลิตหนึ่ง ๆ เป็นการผลิตระยะสั้น ปัจจัยที่ใช้ประกอบการผลิตบางส่วนมีสภาพคงที่ ปัจจัยเหล่านี้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงขนาดการผลิตได้ ไม่ว่าจะมีการผลิตมากหรือน้อย หรือไม่มีการผลิตเลยก็ตาม ปัจจัยการผลิตชนิดนี้ จะยังมีอยู่ เช่น ค่าใช้ที่ดิน ค่าเช่าที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตรต้นทุนเฉลี่ยก่อนให้ผล ค่าประกันภัยพืชผล เป็นต้น

7. ต้นทุนที่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นเงินสด ในการนำปัจจัยการผลิตมาใช้ประกอบการผลิตในช่วงการผลิตนั้น ๆ หรือรุ้นของการผลิตนั้น ๆ เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าพันธุ์ ค่าอาหาร เป็นต้น

8. ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดหรือต้นทุนประเมิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเป็นตัวเงิน เงินสดแต่ต้องประเมินเทียบเคียงให้เป็นตัวเงินในการนำปัจจัยมาประกอบการผลิตในช่วงการผลิต หรือรุ้นการผลิตหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องประเมินจากการใช้ปัจจัยที่ไม่ได้ใช้เงินซื้อหรือจ้าง เช่น แรงงานในครัวเรือน ปุ๋ยคอกในฟาร์มของตนเอง ค่าใช้ที่ดินของตนเอง รวมทั้งค่าใช้จ่ายในรูปของค่าเสื่อมราคา ฯ และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน เป็นต้น

9. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในต้นทุนผันแปร หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ประเมินจากต้นทุนผันแปร เพื่อนำมาคิดค่าเสียโอกาสในการนำเงินมาลงทุนในกิจกรรมการผลิตสินค้าในแต่ละช่วงเวลาหรือฤดูการผลิต แทนที่จะนำเงินนั้นไปลงทุนเพื่อหารายได้ทางอื่นซึ่งจะได้ผลตอบแทนเช่นกัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ต้นทุนทางเลือก

10. ค่าเช่าที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการผลิตสินค้าเกษตรชนิดนั้น ๆ ทั้งนี้ค่าเช่าที่ดินได้รวมถึงค่าภาษีที่ดินเรียบร้อยแล้ว

10.1 ค่าเช่า กรณีมีการเช่าที่ดินและมีการจ่ายค่าเช่าจริง ทั้งที่เป็นเงินสดหรือแบบแบ่งผลผลิต

10.2 ค่าใช้ที่ดิน กรณีเป็นที่ดินของตนเองไม่ได้เช่า ประเมินจากค่าเช่าที่ดินที่มีการเช่าในกิจกรรมการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่

11. ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรเครื่องมือ โรงเรือน และอุปกรณ์การเกษตร หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการประเมินค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินที่มีไว้หรือสร้างไว้ใช้งาน กระจายไปตลอดอายุการใช้งานของทรัพย์สินที่เกษตรกรจำเป็นต้องมีไว้ในกิจกรรมการผลิตในฟาร์มหรือไร่นา

12. ค่าซ่อมแซมโรงเรือนอุปกรณ์ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการซ่อมโรงเรือนเครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการเกษตรต่าง ๆ ที่ชำรุด ให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ โดยไม่มีผลต่อการขยายอายุใช้งานของอุปกรณ์การเกษตรชนิดนั้น

13. ค่าเสียโอกาสการลงทุนในเครื่องจักรเครื่องมือ โรงเรือน และอุปกรณ์การเกษตร หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ประเมินขึ้นจากการเสียโอกาสนำเงินไปลงทุนจัดซื้อจัดหาทรัพย์สินต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมการผลิตสินค้านั้นในแต่ละช่วงหรือฤดูการผลิต แทนที่จะนำเงินนั้นไปลงทุน เพื่อหารายได้ทางอื่นซึ่งจะได้ผลตอบแทนเช่นกัน

นิยามต้นทุนการผลิตพืช

1. ค่าแรงงาน คือ ค่าจ้างเตรียมดิน ค่าจ้างในการปลูก ค่าแรงดูแลรักษา ใส่ปุ๋ย ฉีดพ่นยา ให้น้ำ ดายหญ้าพรวนดิน ตัดแต่งกิ่งใบทรงพุ่ม และค่าแรงเก็บเกี่ยวผลผลิต

1.1 ค่าจ้างเตรียมดิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจ่ายเป็นค่าจ้างเตรียมดินแต่ละขั้นตอน จนสามารถปลูกพืชได้ เช่น ไถตะ ไถแปร ไถปั้น คราด ทำเทือก ยกร่อง ซักร่อง กรณีไม่ผลไม่ยืนต้นจะมีกิจกรรม ไถกลับหน้าดิน ไถยกร่อง ขุดยกร่อง เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเตรียมดินอาจจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการผลิตของแต่ละชนิดพืช และแต่ละพื้นที่

1.2 ค่าจ้างปลูก หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจ่ายเป็นค่าจ้างแรงงาน ในการปลูก รวมค่าแรงงานตั้งแต่ขนำวัสดุพันธุ์จากบริเวณบ้านหรือสวนไปแปลงปลูก วางแนว ขุดหลุม ทำการปลูกลงแปลง ซึ่งอาจมีทั้งปลูกด้วยแรงงานคน และ เครื่องจักร

1.3 ค่าจ้างใส่ปุ๋ย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจ่ายเป็นค่าจ้างใส่ปุ๋ย หว่านปุ๋ย ทั้งนี้รวมค่าจ้างแรงงานตั้งแต่ ขนย้ายปุ๋ยจากที่จัดเก็บไว้ที่แปลงปลูก หรือไปเตรียมไว้ในบริเวณปลูก

1.4 ค่าจ้างพ่นสารปราบวัชพืชหรือศัตรูพืช หมายถึง ค่าใช้จ่าย ที่เกิดจากการจ่ายเป็นค่าจ้างฉีด พ่นสารฆ่าสารคุมหญ้า แมลง วัชพืช/ศัตรูพืช ในแปลงปลูก

1.5 ค่าจ้างดายหญ้า หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจ่าย เป็นค่าจ้างตัด ถอนต้นหญ้า หรือวัชพืชไม่ให้รบกวนต้นพืชที่ปลูก

1.6 ค่าจ้างเก็บเกี่ยว หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจ่ายเงิน เป็นค่าจ้างในกิจกรรมเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งแรงงานคน เครื่องจักร

2. ค่าวัสดุ อาทิ ค่าพันธุ์ ค่าปุ๋ย สารปราบวัชพืช/ศัตรูพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ที่ใช้กับเครื่องจักรกลการเกษตรของเกษตรกรที่มีไว้ใช้ดำเนินการในกิจกรรม การผลิตพืชนั้นโดยเกษตรกรดำเนินการเองไม่ได้จ้าง ค่าวัสดุการเกษตรและ วัสดุสิ้นเปลือง ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตรของเกษตรกรเอง

2.1 ค่าพันธุ์ หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพันธุ์ของพืช ที่ได้จากการซื้อ หรือหามาทำการเพาะปลูกลงในแต่ละแปลงปลูกของเกษตรกร

2.2 ค่าปุ๋ย หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งที่เป็อาหารบำรุงต้นพืช ทั้งปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยอินทรีย์เคมี

2.3 ค่าสารปราบวัชพืช หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสารป้องกันกำจัดวัชพืช สารฆ่าหญ้า หรือสารฆ่าต้นพืชที่ไม่ได้ปลูกและไม่ต้องการให้ขึ้นในแปลงปลูก

2.4 ค่าสารปราบศัตรูพืช หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสารฆ่าแมลง หนอน เพลี้ย เชื้อรา นก หนู และศัตรูพืชอื่น ๆ

2.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้น้ำมัน สำหรับเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ในกิจกรรมสูบน้ำ ตัดหญ้า และฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืช วัชพืช ที่เกษตรกรมีใช้ในกิจกรรมการผลิตพืชนั้น ทั้งนี้หมายรวมถึงค่าไฟฟ้าที่ใช้กับเครื่องสูบน้ำ สูบน้ำ ค่าไฟฟ้าที่ชาร์ตแบตเตอรี่ไฟฉายไปกรีดยาง

3. ต้นทุนเฉลี่ยก่อนให้ผล หมายถึง ค่าใช้จ่ายหรือมูลค่าการใช้จ่ายในการผลิต ทั้งประเภทปัจจัยผันแปรและปัจจัยคงที่ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปลูกจนถึงช่วงก่อนให้ผลผลิตของไม้ผลไม้ยืนต้นนั้น

นิยามต้นทุนการผลิตปศุสัตว์

1. **ค่าแรงงาน** หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแรงงานที่นำมาใช้ในการประกอบการผลิตในกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่แสดงในรูปของเงินสดในกรณีที่ได้มีการจ้างแรงงาน และไม่เป็นเงินสดในกรณีที่แรงงานนั้นเป็นของสมาชิกในครัวเรือนโดยประเมินจากอัตราค่าจ้างรายวันขั้นต่ำในท้องถิ่นนั้น ๆ ค่าแรงงานแบ่งตามกิจกรรม ดังนี้

1.1 ค่าแรงงานในการเลี้ยง ได้แก่ การผสมอาหาร การขนอาหาร เตรียม และให้อาหาร-น้ำ ทำความสะอาดโรงเรือน ให้ยารักษาโรค ทำวัคซีน ดูแลรักษา และอื่น ๆ ทั้งนี้ได้รวมค่าแรงงานในการเก็บผลผลิตของปศุสัตว์บางชนิด ได้แก่ สุกร ไก่เนื้อ ไก่ไข่ แรงงานการเก็บผลผลิต เช่น คัด จับ ชั่ง สำหรับ สุกร ไก่เนื้อ และ ไก่ไข่ คัดไข่ บรรจุไข่ สำหรับไก่ไข่ เป็นต้น

1.2 ค่าแรงงานในการเก็บผลผลิต ในที่นี้ใช้เฉพาะโคนมเท่านั้น คือ ค่าแรงงานในการรีดนม ได้แก่ แรงงานทำความสะอาดตัวแม่โคเพื่อเตรียมรีดนม และแรงงานการรีดนม เนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายสำคัญและมีผลต่อต้นทุนการผลิต สำหรับสินค้าชนิดอื่น ๆ มีเพียงเล็กน้อยจึงนำไปรวมเป็นค่าแรงงานในการเลี้ยง

2. ค่าบริหารจัดการ หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของฟาร์ม โดยเจ้าของฟาร์ม ผู้จัดการ เสมียน สัตวแพทย์ สัตวบาล เป็นต้น

3. ค่าวัสดุ หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการประกอบการผลิต แล้วหมดสภาพไป รวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตบางชนิดที่ใช้ได้เพียงรุ่นการผลิต นั้น ๆ เพียงครั้งเดียว ประกอบด้วย

3.1 ค่าพันธุ์สัตว์ หมายถึง ค่าพันธุ์ปศุสัตว์ที่ซื้อมาเลี้ยงเพื่อผลิตให้ได้ผลผลิต คือ ขนาด และน้ำหนักตามระยะเวลา หรือรุ่นของการเลี้ยง ซึ่งค่าพันธุ์สัตว์ แต่ละชนิด ดังนี้

3.1.1 ค่าพันธุ์ลูกสุกรหลังหย่านม อายุประมาณ 8-10 สัปดาห์ และมีน้ำหนักประมาณ 20 กิโลกรัม เพื่อผลิตสุกรขุน

3.1.2 ค่าพันธุ์ลูกไก่ไข่เพศเมีย อายุ 1 วัน เพื่อผลิตไก่ไข่สาว

3.1.3 ค่าพันธุ์ไก่ไข่สาว อายุประมาณ 18 สัปดาห์ (ก่อนออกไข่) เพื่อผลิตไข่ไก่

3.1.4 ค่าพันธุ์ลูกไก่เนื้อ อายุ 1 วัน เพื่อผลิตไก่เนื้อเพื่อการบริโภค

3.2 ค่าผสมพันธุ์ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการผสมเทียมพันธุ์สัตว์
จ้างผสมตามธรรมชาติ เช่น โคนม โคนเนื้อ กระบือ สุกร เป็นต้น

3.3 ค่าอาหาร หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารสำหรับเลี้ยงปศุสัตว์
ซึ่งประกอบด้วย อาหารผสม อาหารสำเร็จรูป อาหารชั้น และอาหารหยาบ

3.3.1 อาหารผสม หมายถึง อาหารที่ได้ทำการผสมวัตถุดิบที่บดละเอียด
แล้วหลาย ๆ อย่างคลุกเคล้าให้เข้ากัน โดยจะเติมยาปฏิชีวนะ วิตามิน แร่ธาตุลงไป
ตามความต้องการของปศุสัตว์ชนิดนั้น ๆ วัตถุดิบที่ใช้ผสม เช่น รำ ปลายข้าว
กากถั่วเหลือง ปลาป่น ข้าวโพด เป็นต้น

3.3.2 อาหารสำเร็จรูป หมายถึง อาหารที่สามารถนำไปใช้เลี้ยงสัตว์
ได้โดยตรงโดยไม่ต้องนำวัตถุดิบต่าง ๆ มาผสมอีก มีทั้งอาหารสำเร็จรูป
แบบเป็นผง และแบบเป็นเม็ด ซึ่งแบบเป็นเม็ดก็คือการนำเอาอาหารที่ได้ผสมสำเร็จ
แล้วไปผ่านกรรมวิธีการอัดเม็ดและสามารถกำหนดขนาดต่าง ๆ ตามอายุ
ของปศุสัตว์ชนิดนั้น ๆ ได้

3.3.3 อาหารชั้น หมายถึง อาหารผสมหรืออาหารสำเร็จรูป ที่นำมา
ใช้เลี้ยงโคนม โคขุน และโคเนื้อ

3.3.4 อาหารหยาบ หมายถึง อาหารจำพวกพืชหรือเศษวัสดุเหลือใช้
ของผลผลิตที่ผ่านการแปรรูปแล้วและสามารถนำมาเลี้ยงปศุสัตว์ เช่น โคนม
โคขุน โคนเนื้อ กระบือ เป็นต้น อาหารหยาบ ได้แก่ หญ้าสด หญ้าแห้ง ฟางข้าว
เปลือกข้าวโพด เปลือกสับปะรด หรือนำวัสดุต่าง ๆ หมักด้วยกากน้ำตาล

3.4 ค่ายาและวัคซีน หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยา วัคซีน และ
วิตามินต่าง ๆ ที่ใช้ในการป้องกันและรักษาโรคปศุสัตว์ เช่น วัคซีนโรค
ปากเท้าเปื่อย วัคซีนโรคนิวคาสเซิล วัคซีนโรคอหิวาต์ วัคซีนโรคไข้ม
ยารักษาโรคหวัด ยารักษาโรคท้องเสีย วิตามิน เป็นต้น

3.5 ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและอื่น ๆ หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับน้ำ ไฟฟ้า น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่นและแก๊ส ที่เกิดขึ้น เฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเลี้ยงปศุสัตว์ชนิดนั้น

3.6 ค่าวัสดุสิ้นเปลือง หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ ต่าง ๆ ที่มีอายุการใช้งานสั้น คือไม่เกิน 1 ปี เช่น แปรง ไม้กวาด ถุงมือ สายยาง พลับ จอบ รองเท้าบูท หลอดไฟฟ้า เป็นต้น

3.7 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด หมายถึง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกเหนือจาก ข้อ 3.1 – 3.6

4. **ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน** หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการประเมิน การลงทุนในมูลค่าปัจจัยผันแปรเฉพาะที่เป็นเงินสด ทั้งหมดของการผลิตปศุสัตว์ ในรุ่นการผลิตหนึ่ง ๆ ซึ่งมูลค่าปัจจัยที่นำมาใช้ในการผลิตปศุสัตว์ต้องเสียโอกาส ที่จะได้รับผลตอบแทนจากการนำไปใช้ในกิจกรรมอื่น เช่น ฝากธนาคาร หรือให้กู้ยืม เป็นต้น

5. **ค่าเสื่อมราคาพ่อแม่พันธุ์สัตว์** หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจาก การประเมินมูลค่าของพ่อแม่พันธุ์สัตว์ไปสู่ช่วงการผลิตตลอดอายุการให้ผลผลิต ได้แก่ โคนเนื้อ โคนม

6. **ค่าเสียโอกาสพ่อแม่พันธุ์สัตว์** หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ประเมินขึ้นจากมูลค่า พ่อแม่พันธุ์สัตว์ที่เจ้าของฟาร์มเสียโอกาสในการนำเงินไปลงทุนในกิจกรรมอื่น ซึ่งอัตราค่าเสียโอกาสนั้นจะใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ได้แก่ โคนเนื้อ โคนม

7. **มูลค่าสัตว์ปลดระวาง** หมายถึง รายได้จากการขายปศุสัตว์ที่ใช้งาน หรือให้ผลผลิตมาระยะหนึ่งแล้วปลดระวางหรือคัดออกขาย เนื่องจากให้ผลผลิต ไม่คุ้มค่าใช้จ่าย ได้แก่ แม่ไก่ไข่ เป็ดไข่

8. **ผลพลอยได้จากการเลี้ยงสัตว์** หมายถึง ผลผลิตรองที่ไม่ใช่ผลผลิตหลัก จากการเลี้ยงปศุสัตว์ชนิดนั้น เช่น มูลสัตว์ ฤงอาหารสัตว์ เป็นต้น

นิยามต้นทุนการผลิตสัตว์น้ำ (การเลี้ยงสัตว์น้ำ)

1. **ค่าพันธุ์** หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการซื้อลูกพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น ลูกพันธุ์กุ้งขาวแวนนาไม ลูกพันธุ์กุ้งก้ามกราม ลูกพันธุ์ปลานิล ลูกพันธุ์ปลาดุก เป็นต้น

2. **ค่าแรงงาน** หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นเงินสดกรณีที่มีการจ้างแรงงาน และเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเป็นเงินสดกรณีที่ใช้แรงงานในครัวเรือน โดยประเมินค่าแรงงานของสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานในฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นประจำหรือชั่วคราวตามอัตราค่าจ้างแรงงานในท้องถิ่นและลักษณะของงานที่ทำ ซึ่งค่าแรงงานแบ่งตามกิจกรรมดังนี้

2.1 ค่าแรงงานในการเตรียมบ่อหรือกระชังก่อนปล่อยลูกพันธุ์สัตว์น้ำ ได้แก่ การทำความสะอาดบ่อหรือกระชัง การลอกเลน การปรับสภาพดินและน้ำ การฆ่าเชื้อโรค การกำจัดศัตรูของสัตว์น้ำ การตัดหญ้ารอบบ่อ

2.2 ค่าแรงงานในการเลี้ยง ได้แก่ การผสมอาหาร การขนอาหาร การให้อาหาร การให้ยารักษาโรค การใส่วัสดุปรับสภาพน้ำ การเปลี่ยนถ่ายน้ำ การเปิดปิดเครื่องตีน้ำหรือเครื่องเติมอากาศ การตรวจวัดคุณภาพน้ำ การทำความสะอาด และการดูแลอื่น ๆ

2.3 ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ได้แก่ การจับผลผลิตสัตว์น้ำ รวมถึงการคัดแยกขนาด การชั่งน้ำหนัก บรรจุภาชนะ และขนย้ายผลผลิตสัตว์น้ำเพื่อจำหน่าย

3. **ค่าอาหาร** หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารสัตว์น้ำ ดังนี้

3.1 **อาหารสำเร็จรูป** หมายถึง อาหารที่สามารถนำไปใช้เลี้ยงสัตว์น้ำได้โดยตรง โดยไม่ต้องนำวัตถุดิบต่าง ๆ มาผสมอีก มีทั้งอาหารสำเร็จรูปแบบเป็นผงและแบบเป็นเม็ด

3.2 อาหารสด หมายถึง วัตถุดิบต่าง ๆ ที่ไม่ได้ผ่านกรรมวิธีใด ๆ มาก่อน เช่น ปลาปน เนื้อสัตว์ เศษอาหาร ผักสด ข้าว รำ มูลสัตว์ เป็นต้น

3.3 อาหารผสม หมายถึง อาหารที่ได้ทำการผสมวัตถุดิบที่บดละเอียดแล้วหลาย ๆ อย่างคลุกเคล้าให้เข้ากัน โดยจะเติมยาปฏิชีวนะ วิตามิน แร่ธาตุ ลงไปตามความต้องการของสัตว์น้ำชนิดนั้น ๆ วัตถุดิบที่ใช้ผสม เช่น รำ ปลาขี้ขาว กากถั่วเหลือง ปลาปน ข้าวโพด เป็นต้น

3.4 อาหารเสริม หมายถึง วิตามิน ฮอริโมน หรือสารอื่น ๆ ที่ใช้ผสมกับอาหารที่ให้สัตว์น้ำกินเพื่อให้มีการเจริญเติบโตและมีคุณภาพดี

4. ค่าวัสดุปรับสภาพดินและน้ำ หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุหรือสารเคมีที่ใช้ปรับสภาพดินและน้ำให้เหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น ปูนขาว ปูนมาร์ล คลอรีน ยาฆ่าเชื้อ จุลินทรีย์ เป็นต้น

5. ค่ายารักษาโรค หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาที่ใช้ในการรักษาโรคที่เกิดกับสัตว์น้ำ

6. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นสำหรับอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น เครื่องเติมอากาศ เครื่องสูบน้ำ เครื่องปั่นไฟ เป็นต้น

7. ค่าไฟฟ้าและแก๊ส หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับไฟฟ้าและแก๊สสำหรับอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น เครื่องเติมอากาศ เครื่องสูบน้ำ หลอดไฟ เป็นต้น

8. ค่าวัสดุสิ้นเปลือง หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีอายุการใช้งานไม่เกิน 1 ปี เช่น แปรง ไม้กวาด ถุงมือ สายยาง รองเท้าบูท หลอดไฟฟ้า เป็นต้น

9. **ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ** หมายถึง ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เช่น ค่าเช่าอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ค่าตรวจคุณภาพน้ำ ค่าตรวจโรคสัตว์น้ำ ค่าประทัด ไล่รถ ค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำแข็ง ค่าจ้างรถบรรทุกคนจับสัตว์น้ำ

10. **ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน** หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการประเมินการลงทุนในส่วนของต้นทุนผันแปรเฉพาะที่เป็นเงินสดทั้งหมดของการเลี้ยงสัตว์น้ำในรอบการผลิตหนึ่ง ๆ ซึ่งต้องเสียโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนจากการนำเงินไปลงทุนในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ฝากธนาคารหรือให้กู้ยืม เป็นต้น

บทที่ 5 นิยามราคา ดัชนี สินค้าเกษตร

นิยามราคาสินค้าเกษตร

1. ราคาสินค้าเกษตร หมายถึง ราคาผลผลิตสินค้าเกษตร ณ จุดที่กำหนด ดังนี้

1.1 ราคาที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นา หมายถึง ราคาที่เกษตรกรขายได้ที่บ้าน ไร่นา ยุ้งฉาง สวน ปากบ่อ แพปลา สะพานปลา ซึ่งไม่รวมค่าบริการแพปลา และสะพานปลา

1.2 ราคาที่แหล่งรับซื้อ หมายถึง ราคาผลผลิตสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ที่แหล่งรับซื้อ เช่น ตลาดกลาง โรงสี ร้านรับซื้อ หรือจุดรับซื้อ เป็นต้น

1.3 ราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ หมายถึง ราคาผลผลิตสินค้าเกษตรที่ซื้อขาย ณ ตลาดกรุงเทพฯ ฯ เพื่อนำไปขายต่อให้ผู้บริโภคอีกทอดหนึ่ง

1.4 ราคาส่งออก FOB (Free on Board) หมายถึง ราคาส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ ณ ท่าส่งออกสินค้า ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนการผลิตสินค้า ค่าขนส่งสินค้าถึงท่าส่งออกภายในประเทศ และกำไรของผู้ผลิต

1.5 ราคานำเข้า CIF (Cost, Insurance and Freight) หมายถึง ราคานำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ณ ทำนำเข้าสินค้าเข้ามาในประเทศ ซึ่งรวมค่าระวางสินค้าหรือค่าขนส่งและเบี้ยประกันภัยไว้ด้วยแล้ว

1.6 ราคาตลาดโลก หมายถึง ราคาที่ใช้อ้างอิงในการซื้อขายสินค้าจำนวนมากระหว่างประเทศในเมืองต่าง ๆ ที่เป็นตลาดที่สำคัญของโลก ในแต่ละชนิดสินค้า ซึ่งราคาสินค้าตามเมืองต่าง ๆ นี้จะถูกเรียกว่าเป็นราคาตลาดโลก

เช่น ข้าว ราคาที่ตลาดกรุงเทพ ประเทศไทย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ราคาที่ตลาดชิคาโก สหรัฐอเมริกา ยางพารา ราคาที่ตลาดโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ราคาที่ตลาดสิงคโปร์ ประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น

2. เกตสินค้า หมายถึง การกำหนดชั้นหรือคุณภาพของสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรชนิดเดียวกันผลิตจากเกษตรกรหลายราย ซึ่งสถานที่ สภาพดิน ฟ้าอากาศ การดูแลรักษา และพันธุ์ที่แตกต่างกัน ทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ ต่างกัน สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ พันธุ์ ความชื้น ขนาด สี ผิว สิ่งเจือปน เช่น ข้าวเปลือกเจ้าน้ำหนัก ณ ความชื้น 15% ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ น้ำหนัก ณ ความชื้น 14.5 % มังคุดผิวมันขนาดกลาง ผลปาล์มน้ำมันทั้งทะลาย น้ำหนักมากกว่า 15 กิโลกรัม เป็นต้น

3. แหล่งข้อมูลราคา หมายถึง บุคคลหรือสถานที่อ้างอิงในแหล่งที่สามารถจัดเก็บ และรายงานข้อมูลราคาสินค้าเกษตรได้แก่ เกษตรกร เศรษฐกิจการเกษตรอาสา หรือ ศกอ. พ่อค้าผู้รวบรวม กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ การเกษตร ร้านค้ารับซื้อผลผลิต ตลาดกลางประจำตำบล ตลาดกลางต่าง ๆ ฟาร์มปศุสัตว์ บ่อกุ้ง บ่อปลา แพปลา สะพานปลา โรงงานอุตสาหกรรมเกษตร

นิยามดัชนีสินค้าเกษตร

1. ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นา หมายถึง ตัวเลขที่ใช้เป็นตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นาเฉลี่ยทั้งประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับราคาเฉลี่ยรายปี ณ ปีที่ผ่านมา

2. ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตร หมายถึง ตัวเลขที่ใช้เป็นตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตสินค้าเกษตรทั้งประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย ณ ปีฐาน โดยใช้ปี พ.ศ. 2548

บทที่ 6

นิยามการถือครองที่ดิน

เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร

และภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนเกษตร

นิยามการถือครองที่ดิน และเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร

1. การถือครองที่ดิน หมายถึง การเข้าไปทำประโยชน์บนผืนที่ดินนั้น โดยไม่คำนึงถึงกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงของผืนที่ดินนั้น ๆ ว่าจะ เป็นของใครก็ตาม ซึ่งแยกลักษณะการถือครองได้ดังนี้

1.1 ของตนเอง หมายถึง ที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือที่ดินที่ได้รับการจัดสรร และเข้าทำประโยชน์บนผืนที่ดินนั้น ๆ ก็ได้ รวมถึงที่ไม่ได้ทำประโยชน์ในปีที่สำรวจ

1.2 จำนองผู้อื่น หมายถึง ที่ดินที่นำไปค้ำประกันเงินกู้หรือค้ำประกันอย่างอื่น แต่ยังคงในสิทธิ์ที่ดินแปลงนั้นอยู่ และยังคงเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินผืนนั้นอยู่ หรือไม่ได้ทำแต่ก็มีได้ให้บุคคลอื่นเข้าไปทำประโยชน์ใด ๆ

1.3 รับจำนอง หมายถึง ที่ดินที่ผู้อื่นนำมาจำนองไว้ และครัวเรือนเกษตรผู้รับจำนองเข้าถือครอง ใช้ประกอบการเกษตรบนผืนที่ดินนั้น ๆ

1.4 ขายฝาก หมายถึง ความว่า ขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยแก่ผู้ซื้อฝาก (ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2562) ผู้ขายฝากมีสิทธิครอบครองใช้สอย และถือเอาซึ่งประโยชน์จากทรัพย์สินที่ขายฝาก เพื่อประโยชน์

ในการประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยจนถึงวันที่หมดสิทธิในการไถ่ ทั้งนี้ โดยไม่ต้องชำระค่าตอบแทนให้แก่ผู้ซื้อฝาก และให้ดอกผลที่เกิดจากทรัพย์สินที่ขายฝากในระหว่างการขายฝากตกเป็นของผู้ขายฝาก โดยผู้ขายฝากมีสิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือภายในระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัติ

1.5 รับซื้อฝาก หมายความว่า ทรัพย์สินที่ผู้ซื้อฝากรับซื้อฝากตามสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยแก่ผู้ซื้อฝาก (ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2562) ในระหว่างการขายฝาก คู่สัญญาอาจตกลงกันเป็นหนังสือให้ผู้ขายฝากมีสิทธินำทรัพย์สินที่ขายฝากให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์เพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยจะกำหนดให้ค่าตอบแทนตกเป็นของผู้ขายฝาก หรือของผู้ซื้อฝากก็ได้ ถ้าไม่ได้มีการตกลงกันดังกล่าว ผู้ขายฝากมีสิทธิให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้ โดยให้ค่าตอบแทนที่ได้รับตกเป็นของผู้ซื้อฝาก (หากผู้ซื้อฝากจะเข้าทำประโยชน์ต้องตกลงกับผู้ขายฝากเป็นหนังสือ)

1.6 เช่าผู้อื่น หมายถึง ที่ดินที่ครัวเรือนเกษตรเข้าไปทำประโยชน์ โดยต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของที่ดิน ซึ่งอาจจ่ายเป็นเงินสด เงินเชื่อ ผลผลิต หรืออื่นๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างก็ได้ตามแต่จะตกลง หรือทำสัญญากับเจ้าของที่ดิน

1.7 ได้เข้าทำกินฟรี หมายถึง ที่ดินที่ครัวเรือนเกษตรเข้าครอบครองและทำประโยชน์โดยไม่มีกรรมสิทธิ์ และไม่ได้จ่ายค่าเช่า เช่น ที่ดินในเขตป่าสงวน ฯ ที่สาธารณะ ที่ดินที่บุคคลอื่นอนุญาตให้เข้าไปทำประโยชน์ได้ โดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนใด ๆ

2. **เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร** หมายถึง เนื้อที่รวมของที่ดินทุกผืนที่ครัวเรือนเกษตรถือครองอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นของตนเองหรือของผู้อื่นก็ได้ โดยที่อาจจะดำเนินการกิจการเองหรือให้ผู้อื่นดำเนินงานหรือดูแลแทนก็ได้

3. เอกสารสิทธิ์ มีดังนี้

3.1 โฉนด/น.ส.4 หมายถึง หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่รับรองถูกต้องตาม พ.ร.บ.ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497

3.2 น.ส.3/น.ส.3ก./น.ส.3ข. หมายถึง หนังสือรับรองการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินและสามารถนำไปใช้ในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การจำนอง ขายฝาก โอน เป็นต้น แต่ต้องรอประกาศภายใน 30 วัน สำหรับ น.ส.3 และไม่ต้องรอประกาศสำหรับ น.ส.3ก.

3.3 ส.ค.1 หมายถึง หนังสือแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดินมือเปล่าที่แสดงว่าบุคคลนั้นได้แจ้งการครอบครองตาม พ.ร.บ.ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 5 ซึ่งทำให้ผู้ครอบครองมีโอกาสที่จะได้รับโฉนดหรือ น.ส.3 จากทางราชการต่อไป

3.4 ใบจอง (น.ส.2) หมายถึง หนังสือที่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินชั่วคราว แต่ทั้งนี้จะต้องมีการทำประโยชน์ภายใน 6 เดือน นับตั้งแต่ได้รับใบจอง

3.5 ใบไต่สวน (น.ส.5) หมายถึง หนังสือแสดงการสอบสวนเพื่อออกโฉนดที่ดิน ถ้าที่ดินแปลงนั้นมีการทำระวางแผนที่แล้ว แต่ถ้ายังไม่มี การทำระวางแผนที่ทางราชการก็จะออกเป็น น.ส.3 ให้

3.6 ใบเทียบย่ำ หมายถึง เอกสารตามบทบัญญัติกฎหมายที่ดินฉบับเก่า ๆ ที่ให้บุคคลเข้าครอบครองบุกเบิกทำประโยชน์ในที่ดิน ตามขั้นตอนของกฎหมาย และมีสิทธิ์ครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์ต่อไป

3.7 น.ค.3 หมายถึง หนังสือให้เข้าทำประโยชน์ในนิคมสร้างตนเองของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้ถือครองมีสิทธิ์ครอบครองแต่จะไม่มีกรรมสิทธิ์ เว้นแต่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขข้อกำหนดต่าง ๆ แล้วเท่านั้น

3.8 ส.ท.ก. หมายถึง หนังสือแสดงสิทธิ์ที่ดินทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งออกโดยกรมป่าไม้ ที่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์เป็นการชั่วคราว

3.9 ก.ส.น. หมายถึง หนังสือแสดงสิทธิ์ที่ดินทำกินในเขตนิคมสหกรณ์ ซึ่งออกโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์

3.10 ส.ป.ก.4-01 หมายถึง หนังสือแสดงสิทธิ์การทำประโยชน์เพื่อเกษตรกรรม ตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดิน ที่ออกให้โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ซึ่งเกษตรกรรมมีสิทธินำไปใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้กับธนาคาร (ธ.ก.ส.) ได้ แต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะนำไปขายหรือยกให้ผู้อื่น เว้นแต่จะตกทอดเป็นมรดกให้ลูก-หลาน เพื่อทำการเกษตร เท่านั้น

3.11 ภ.บ.ท. 5, 6 หมายถึง ใบเสร็จเสียภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งเป็นเพียงหลักฐานแสดงว่าผู้มีชื่อในใบเสร็จเป็นผู้เสียบำรุงท้องที่เท่านั้น มิใช่สิทธิ์ครอบครองที่ดิน

4. เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร หมายถึง เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทั้งหมดของครัวเรือนเกษตร หรือเนื้อที่ที่ครัวเรือนคงในสิทธิ์ผลประโยชน์ในที่ดิน ทั้งนี้ไม่คำนึงถึงกรรมสิทธิ์ ที่แท้จริงของที่ดินนั้น ๆ โดยพิจารณาจากเจตนาการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ตามลักษณะการใช้ประโยชน์ประจำของผืนที่ดินนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ดังนี้

4.1 ที่นา หมายถึง ที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกข้าว และรวมบางส่วนที่อยู่ในนาข้าว เช่น คันนา จอมปลวก โดยให้รวมเนื้อที่สิ่งปลูกสร้าง (ถ้ามี) และรวมถึงการใช้นาข้าวปลูกพืชอื่น หลังฤดูการปลูกข้าว

4.2 ที่พีชไร่ หมายถึง ที่ดินที่น้ำไม่ท่วมขังส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มักใช้ในการเพาะปลูกพีชไร่ เช่น ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ฝ้าย ปอ ถั่วต่าง ๆ ฯลฯ โดยให้รวมเนื้อที่สิ่งปลูกสร้าง (ถ้ามี) และรวมถึงที่ปลูกข้าวไร่ด้วย

4.3 ที่ไม้ผล หมายถึง ที่ดินที่ใช้ในการปลูกไม้ผล เช่น ลำไย ลิ้นจี่ ทุเรียน ส้ม เงาะ มะพร้าว ฯลฯ โดยให้รวมเนื้อที่สิ่งปลูกสร้างและเนื้อที่ร่องสวนเข้าไปด้วย (ถ้ามี)

4.4 ที่ไม้ยืนต้น หมายถึง ที่ดินที่ใช้ในการปลูกไม้ยืนต้น เช่น ปาล์ม น้ำมัน ยางพารา ฯลฯ โดยให้รวมเนื้อที่สิ่งปลูกสร้างเข้าไปด้วย (ถ้ามี)

4.5 ที่สวนผัก หมายถึง ที่ดินที่ใช้ในการปลูกพืชผัก เช่น พริก ผักชี แตงกวา ผักกาด ฯลฯ โดยให้รวมเนื้อที่ร่องสวนเข้าไปด้วย (ถ้ามี)

4.6 ที่ไม้ดอก/ไม้ประดับ หมายถึง ที่ดินที่ใช้ในการปลูกไม้ดอก/ไม้ประดับ เช่น กุหลาบ กล้วยไม้ จำปี มะลิ ฯลฯ โดยให้รวมเนื้อที่ร่องสวนเข้าไปด้วย (ถ้ามี)

4.7 เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรอื่น ๆ หมายถึง เนื้อที่ที่ครัวเรือนเกษตรกรถือครองอยู่ ซึ่งนอกเหนือจาก ข้อ 4.1 ถึง 4.6 ได้แก่ พื้นที่ในบริเวณที่อยู่อาศัย นาเกลือ พุงหญ้าเลี้ยงสัตว์ ที่ป่าถือครอง บ่อน้ำ หนองน้ำ สระน้ำ บ่อปลา บ่อกัก ทางน้ำหรือถนนที่มีอยู่ในแปลงเกษตร ที่ทำฟาร์มผสมผสาน ฟาร์ม และสิ่งปลูกสร้างที่ถือครองอยู่นอกเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรข้างต้น ฯลฯ

นิยามของภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนเกษตร

1. รายได้ทางการเกษตร หมายถึง รายได้ (เงินสดและไม่เป็นเงินสด) ที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวกับการเกษตร ทั้งที่เกิดขึ้นในฟาร์ม และนอกฟาร์มของเกษตรกร ประกอบด้วย

1.1 รายได้เงินสดทางการเกษตร หมายถึง รายได้ที่เป็เงินสดจากการจำหน่ายผลผลิต ผลพลอยได้และสิ่งอื่นใดจากกระบวนการผลิตทางการเกษตร ประกอบด้วย รายได้เงินสดเกษตรทางพืช รายได้เงินสดเกษตรทางสัตว์ และรายได้เงินสดเกษตรอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในฟาร์ม

1.2 รายได้ไม่เป็เงินสดทางการเกษตร หมายถึง รายได้ที่เกิดจากกิจกรรมทางการเกษตรแต่ไม่ได้รับในรูปของเงินสด โดยอยู่ในรูปผลิตผลคงเหลือบริโภคในครัวเรือน ให้ผู้อื่น หรือใช้เป็นปัจจัยประกอบการผลิตในกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรอื่น โดยประเมินราคาตามราคาท้องถิ่น ณ ช่วงเวลาที่ขายผลิตผลนั้น

2. รายจ่ายเงินสดทางการเกษตร หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เป็เงินสดในการซื้อวัสดุปัจจัยการผลิตและค่าจ้างแรงงานที่ใช้ในกระบวนการผลิตทางการเกษตร ทั้งการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวกับการเกษตร ที่เกิดขึ้นในฟาร์ม

3. รายได้เงินสดนอกการเกษตร หมายถึง รายได้ที่เป็เงินสด จากการทำกิจกรรมนอกการเกษตรทุกชนิด เช่น ให้เช่าหรือขายที่ดินนอกการเกษตร การรับจ้างนอกการเกษตร กำไรจากการประกอบกิจการ ร้านขายของชำ เงินเดือน การทำหัตถกรรมต่าง ๆ เป็นต้น รวมถึงรายได้เงินสดอื่นใดจากการทำกิจกรรมการเกษตรนอกฟาร์ม เช่น รับจ้างทางการเกษตรนอกฟาร์ม บริการด้านเกษตรอื่น ๆ เป็นต้น

4. รายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เป็เงินสดที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ในครัวเรือน โดยไม่เกี่ยวข้องกับการประกอบการเกษตร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

5. รายได้เงินสดครัวเรือน หมายถึง รายได้เงินสดทางการเกษตร รวมกับรายได้เงินสดนอกการเกษตร

6. **รายได้ครัวเรือน** หมายถึง รายได้ทางการเกษตร รวมกับรายได้เงินสดนอกการเกษตร

7. รายได้สุทธิ

7.1 รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร หมายถึง รายได้เงินสดทางการเกษตรหักด้วยรายจ่ายเงินสดทางการเกษตร

7.2 รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือน หมายถึง รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรรวมกับรายได้เงินสดนอกการเกษตร

7.3 รายได้สุทธิทางการเกษตร หมายถึง รายได้ทางการเกษตรหักด้วยรายจ่ายเงินสดทางการเกษตร

8. **แหล่งเงินกู้** หมายถึง บุคคล สถาบัน หรือองค์กร ทั้งของรัฐ และเอกชนที่ให้เกษตรกรกู้ยืมเงิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งเงินกู้ในระบบ และแหล่งเงินกู้นอกระบบ

8.1 แหล่งเงินกู้ในระบบ หมายถึง แหล่งเงินกู้ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย โดยมีข้อบังคับกฎระเบียบแน่นอน เช่น สถาบันการเงิน ธนาคาร กองทุน เป็นต้น

8.2 แหล่งเงินกู้นอกระบบ หมายถึง แหล่งเงินกู้ที่กฎหมายไม่สามารถควบคุมได้ ในด้านปริมาณเงินกู้ที่หมุนเวียนอยู่ และอัตราดอกเบี้ยที่ปล่อยให้กู้ เช่น แหล่งเงินกู้จากญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เจ้าของที่ดิน พ่อค้า คหบดี เจ้าของโรงสี โรงงานต่าง ๆ เป็นต้น

9. **ระยะเวลา** หมายถึง กำหนดระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ ตั้งแต่เริ่มกู้จนถึงกำหนดเวลาการชำระคืน

9.1 สินเชื่อระยะสั้น หมายถึง สินเชื่อที่มีการกำหนดระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ ตั้งแต่เริ่มกู้จนถึงกำหนดเวลาการชำระคืนไม่เกิน 1 ปี

9.2 สินเชื่อระยะปานกลาง เป็นสินเชื่อที่มีการกำหนดระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ ตั้งแต่เริ่มกู้จนถึงกำหนดเวลาการชำระคืนเงินคืนมากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี

9.3 สินเชื่อระยะยาว เป็นสินเชื่อที่มีการกำหนดระยะเวลาในการชำระคืนเงินคืนเงินกู้ ตั้งแต่เริ่มกู้จนถึงกำหนดเวลาการชำระคืนเงินคืนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

10. ประเภทหลักทรัพย์ หมายถึง หลักประกันความเสี่ยงที่ผู้ให้กู้ หรือเรียกว่า เจ้าหนี้ จะเรียกหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้จากผู้กู้ หรือลูกหนี้ในสถาบันการเงิน ที่มีลักษณะการกู้เป็นแบบรายบุคคล หรือกู้เป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละลักษณะจะมีการค้ำประกันเงินกู้เพื่อเป็นหลักประกันความเสี่ยง ซึ่งอาจใช้บุคคล กลุ่มบุคคล หรือใช้หลักทรัพย์ได้แก่ ที่ดิน บ้าน โรงเรือน และอื่น ๆ ค้ำประกัน

11. ทรัพย์สิน หมายถึง วัตถุหรือสิ่งที่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ เช่น บ้านเรือน ที่ดิน สัญญาอื่น ๆ เป็นต้น

12. ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร หมายถึง สิ่งของหรือหลักทรัพย์ ที่เกษตรกร มีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของอยู่ สามารถซื้อขาย และจำหน่ายจ่ายโอน ให้ผู้อื่นได้ ซึ่งทรัพย์สินที่เกษตรกรใช้ในกิจกรรมภายใน และภายนอกฟาร์ม แบ่งประเภททรัพย์สินได้ 3 ประเภท คือ

12.1 ทรัพย์สินคงที่ หมายถึง ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงเป็นเงินสดได้ยาก ส่วนใหญ่เป็นพวกอสังหาริมทรัพย์ เป็นสินทรัพย์ถาวร

12.1.1 ทรัพย์สินคงที่ในฟาร์ม หมายถึง ทรัพย์สินที่ใช้เกี่ยวกับ กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม เช่น ที่ดินทางการเกษตร โรงเรือน ยุ้งฉาง คอกสัตว์ ห้างนา เป็นต้น

12.1.2 ทรัพย์สินคงที่นอกฟาร์ม หมายถึง ทรัพย์สินที่ไม่ใช้เกี่ยวกับกิจกรรมการผลิตในฟาร์ม เช่น บ้าน รั้ว ที่ดิน ที่อยู่อาศัย และที่ดินนอกการเกษตรอื่น ๆ

12.2 ทรัพย์สินดำเนินงาน หมายถึง ทรัพย์สินที่ใช้สนับสนุนการบริการในกระบวนการผลิตในฟาร์ม รวมทั้งมีอายุการใช้งานได้หลายปี สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นเงินสดได้ง่ายกว่าทรัพย์สินคงที่

12.2.1 ทรัพย์สินดำเนินงานในฟาร์ม หมายถึง ทรัพย์สินที่มีวัตถุประสงค์ใช้เป็นอุปกรณ์เกี่ยวกับการผลิตในฟาร์ม เช่น รถไถ รถแทรกเตอร์ กังหัน ระเบิดดินน้ำ เครื่องสูบน้ำ เครื่องพ่นยา เครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร มีด จอบ เสียม รวมถึง พ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์ใช้งาน และพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์เลี้ยงอื่น ๆ เป็นต้น

12.2.2 ทรัพย์สินดำเนินงานนอกฟาร์ม หมายถึง ทรัพย์สินที่มีวัตถุประสงค์ไม่เกี่ยวกับการใช้งานในการทำฟาร์ม เป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในครัวเรือน เช่น จักรเย็บผ้า ตู้เย็น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น

12.3 ทรัพย์สินหมุนเวียน หมายถึง ทรัพย์สินที่สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นเงินสดได้ง่าย ได้แก่ เงินสดในมือ ในธนาคาร ตั๋ว เช็ค รวมทั้งปัจจัยหรือผลที่คงเหลืออยู่ในฟาร์มที่รอการขาย ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้เสมือนหนึ่งเป็นเงินสด สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นเงินสดได้ทันที

13. แรงงานรับจ้างทางการเกษตร หมายถึง ผู้ที่รับจ้างทำงานทางการเกษตรซึ่งมีอายุระหว่าง 15-64 ปี ประกอบด้วย แรงงานรับจ้างจากครัวเรือนเกษตร แรงงานรับจ้างจากครัวเรือนแรงงานรับจ้าง และแรงงานรับจ้างต่างด้าว

14. อัตราค่าจ้าง หมายถึง ผลตอบแทนที่เป็นเงินสดซึ่งแรงงานรับจ้างได้รับจากการทำงานในแต่ละกิจกรรม ซึ่งอาจแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น

15. ประชากรวัยแรงงานภาคเกษตร หมายถึง สมาชิกในครัวเรือนเกษตรที่มีอายุอยู่ในช่วง 15-64 ปี

16. อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ⁵ หมายถึง อัตราค่าจ้างที่พอเพียงสำหรับแรงงานทั่วไปแรกเข้าทำงาน 1 คน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามสมควรแต่มาตรฐานการครองชีพสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเหมาะสมตามความสามารถของธุรกิจ ในท้องถิ่นนั้น มีหน่วยเป็น บาทต่อวัน

⁵ อ้างอิงข้อมูลจาก : ประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง ฉบับที่ 10

นิยามทั่วไป

1. ภูมิสารสนเทศ (Geo-Informatics) หมายถึง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการได้มาของข้อมูล การรวบรวมข้อมูล การบูรณาการผลการวิเคราะห์ การแปลตีความหมาย การจัดการ การเผยแพร่ และการใช้ข้อมูลข่าวสารเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ การสำรวจจากระยะไกล (Remote Sensing: RS) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) และระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS) หรือระบบดาวเทียมนำร่องของโลก (Global Navigation Satellite System: GNSS)

1.1 การสำรวจจากระยะไกล เป็นกระบวนการในการตรวจจับหรือติดตามคุณลักษณะทางกายภาพของวัตถุโดยปราศจากการจับต้องวัตถุที่ต้องการตรวจวัดโดยตรง โดยการวัดค่าสัญญาณที่รับกลับ (Reflected Radiation) และการแผ่/ส่งผ่าน (Emitted Radiation) จากเซนเซอร์ของดาวเทียมหรือเครื่องบินกับวัตถุนบนพื้นผิวโลก (Target) ระบบดาวเทียมประกอบด้วยเทคโนโลยี 2 รูปแบบที่สำคัญ ซึ่งแบ่งตามแหล่งกำเนิดพลังงาน ได้แก่

1.1.1 ระบบ Active Remote Sensing เป็นระบบที่มีแหล่งพลังงานที่เกิดจากการสร้างขึ้นเองแล้วส่งผ่านพลังงานไปยังวัตถุเป้าหมาย ระบบนี้ได้แก่ระบบเรดาร์ (Radar) ที่ใช้พลังงานในช่วงคลื่น Microwave ซึ่งมีคุณสมบัติในการสามารถถ่ายภาพทะลุเมฆและฝนที่ตกไม่หนึ่กมากได้ และระบบไลดาร์ (Lidar) ที่ถ่ายค่าระดับสูงด้วยแสงเลเซอร์ ใช้ในการรังวัดค่าความสูงภูมิประเทศได้

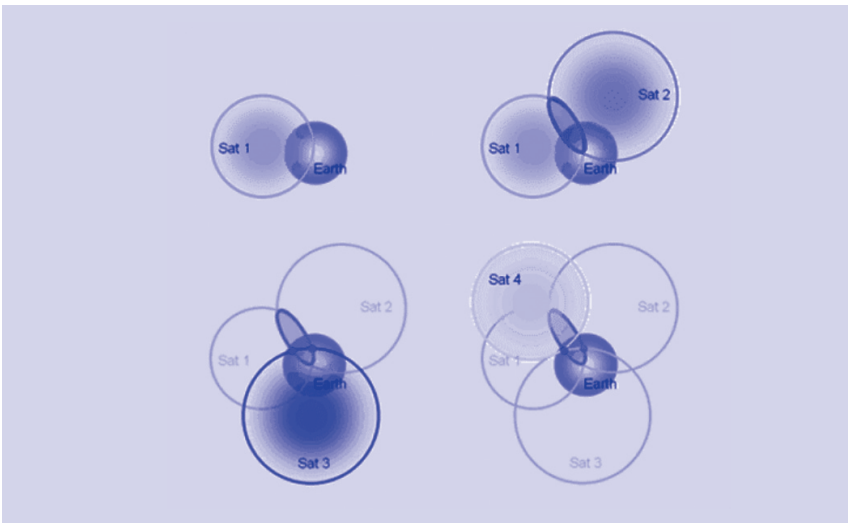
ทั้งระบบเรดาร์และระบบโลดาร์สร้างพลังงานในช่วงคลื่นวิทยุ ข้อดีของระบบนี้คือ ภาพถ่ายดาวเทียมสามารถถ่ายภาพได้ทั้งกลางวันและกลางคืน เนื่องจากมีแหล่งพลังงานในตัวดาวเทียมเอง

1.1.2 ระบบ Passive Remote Sensing Sensor เป็นระบบที่มีแหล่งพลังงานที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ คือ ดวงอาทิตย์ เป็นแหล่งกำเนิดพลังงานคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (Electro Magnetic: EM) โดยการทำงานของระบบ Passive Remote Sensing ซึ่งมีข้อจำกัดในการรับสัญญาณกลับในช่วงฤดูฝน เนื่องจากสัญญาณไม่สามารถทะลุเมฆ หมอก และฝนได้

1.2 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หมายถึง ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับการรวบรวม การจัดเก็บ การตรวจสอบ การจัดการ การวิเคราะห์ข้อมูล และการแสดงผลข้อมูลที่สัมพันธ์กับตำแหน่งต่าง ๆ บนพื้นผิวโลก องค์ประกอบของ GIS ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูล (Data) บุคลากร (People) และวิธีการวิเคราะห์/กระบวนการ (Methods/Procedures) ทั้งนี้ GIS ถือเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจรูปแบบและความสัมพันธ์ของวัตถุต่าง ๆ มากขึ้น ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ ช่วยลดงบประมาณและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

1.3 ระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก หมายถึง ระบบบอกตำแหน่งบนพื้นผิวโลกถือเป็นระบบที่อยู่บนพื้นฐานของงานข่ายสามเหลี่ยม (Trilateration Mathematical Principle) ซึ่งเป็นกระบวนการในการคำนวณมาเพื่อให้ได้ค่าตำแหน่งที่แท้จริงหรือตำแหน่งสัมพันธ์ของวัตถุต่าง ๆ ที่ต้องการวัดระยะทางโดยใช้การทำงานของคลื่นวิทยุและอาศัยการคำนวณจากสัญญาณนาฬิกาที่ส่งมาจากดาวเทียม GPS ที่โคจรรอบโลก ใช้บอกตำแหน่งและนำทางได้ทุกสภาพอากาศ ประกอบด้วย 3 ส่วนหลักคือ ส่วนอวกาศ (Space Segment) ส่วนควบคุม (Control Segment) และส่วนผู้ใช้ (User Segment) โดยมีเครื่องรับสัญญาณระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกจากรหัสที่ส่งมาจากดาวเทียม

NAVSTAR จำนวน 24 ดวง และเครื่องรับสัญญาณที่สามารถบอกค่าพิกัดทางราบได้ ในกระบวนการทำงานจะต้องรับสัญญาณดาวเทียมได้อย่างน้อย 3 ดวง ขึ้นไป แต่หากรับได้ 4 ดวง จะสามารถกำหนดค่าพิกัดทางราบพร้อมทั้งค่าความสูงของตำแหน่งนั้นเพิ่มเติมได้ นั่นคือ ดาวเทียมดวงแรกจะระบุตำแหน่งที่ใดที่หนึ่งของเส้นรอบวง (ภาพซ้ายบนของรูป) ดาวเทียมดวงที่สองจะทำให้การกำหนดตำแหน่งแคบลง คือ ระบุว่าวงกลมที่สร้างมีจุดตัดกับเส้นรอบวงของดาวเทียมทั้งสองอย่างไร (ภาพขวาบนของรูป) ส่วนดาวเทียมดวงที่ 3 ช่วยกำหนดจุดที่เป็นไปได้ 2 จุด (ภาพซ้ายล่างของรูป) และดาวเทียมดวงที่ 4 ซึ่งเป็นดาวเทียมดวงสุดท้าย จะช่วยในการคำนวณเวลาและการปรับแก้ที่ตั้ง และเลือกหนึ่งในสองจุดของตำแหน่งที่เป็นไปได้ ซึ่งทำให้การกำหนดตำแหน่งมีความถูกต้องยิ่งขึ้น



ภาพที่ 1 ลักษณะการทำงานของระบบดาวเทียม GPS ที่ใช้ดาวเทียมอย่างน้อย 4 ดวง ในการกำหนดตำแหน่ง

ที่มา: <https://gis.stackexchange.com/questions/12866/why-does-gps-positioning-require-four-satellites/12869>

ในการทำงานของระบบดาวเทียมแบบ GNSS เป็นชุดของดาวเทียมที่ใช้ในระบบนำทางซึ่งมีระบบในการติดตามตำแหน่งของที่ตั้งโดยอัตโนมัติครอบคลุมพื้นที่ทั่วโลก โดยทั่วไประบบ GNSS ประกอบด้วยชุดของ GPS GLONASS Galileo Beidou และระบบดาวเทียมในภูมิภาคอื่น ๆ ในขณะที่ดาวเทียม GPS ประกอบด้วยดาวเทียมขนาดกลาง 32 ดวง ที่มีการวางตัวในแนวโคจรที่แตกต่างกัน โดยจำนวนที่แน่นอนของระบบดาวเทียม GPS ขึ้นอยู่กับอายุการใช้งานของดาวเทียม ในส่วนของการประยุกต์ใช้ระบบ GNSS/GPS มักนำไปใช้ประโยชน์ในงานด้านต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ที่ใช้การติดตามและทำแผนที่ อุตสาหกรรม การติดตามเรือประมง และระบบเครื่องช่วยการเดินอากาศ

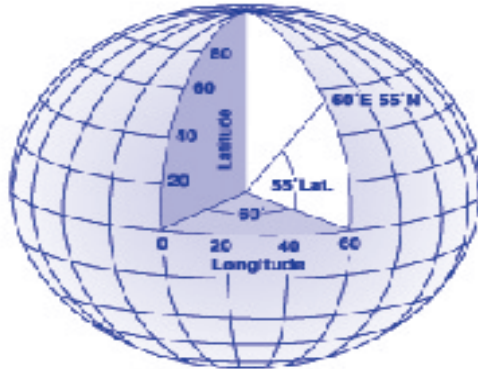
2. แผนที่ (Map) หมายถึง รูปจำลองของลักษณะภูมิประเทศที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งอยู่บนพื้นผิวโลก ลงบนแผ่นเรียบ เช่น กระดาษ โดยการเลือกใช้มาตราส่วนที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์

3. มาตราส่วน (Scale) หมายถึง อัตราส่วนระหว่างระยะทางบนภาพหรือแผนที่เทียบกับระยะทางจริงบนพื้นโลก เช่น แผนที่ระบุมাত্রาส่วน 1:100,000 จะมีความหมายว่าวัตถุที่มีความยาว 1 เซนติเมตร บนแผนที่จะมีขนาดเท่ากับวัตถุจริงที่ปรากฏบนพื้นผิวโลก 100,000 เซนติเมตร หรือคิดเป็นระยะทาง 1 กิโลเมตร ปกติมาตราส่วนที่อธิบายบนแผนที่มีอยู่ 3 แบบ คือ การแสดงด้วย Graphic หรือแบบ Bar ที่แสดงเป็นแถบการแสดงด้วยอักษร (Verbal) และการแสดงในเชิงอัตราส่วน (Representative Fraction: RF)

4. ระบบพิกัด (Coordinate System) หมายถึง ระบบที่สร้างขึ้นสำหรับใช้อ้างอิงในการกำหนดตำแหน่ง หรือบอกตำแหน่งพื้นโลกจากแผนที่ มีลักษณะเป็นตารางโครงข่ายที่เกิดจากการตัดกันของเส้นตรงสองชุดที่ถูกกำหนดให้วางตัวในแนวเหนือ-ใต้ (North-South) และแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West) ตามแนวของจุดศูนย์กำเนิด (Origin) ที่กำหนดค่าพิกัดที่ใช้อ้างอิง

ในการบอกตำแหน่งต่าง ๆ โดยใช้ค่าของหน่วยที่นับออกจากจุดศูนย์กำเนิด เป็นระยะเชิงมุม (Degree) หรือเป็นระยะทาง (Distance) ไปทางเหนือหรือใต้ และไปทางตะวันออกหรือตะวันตก ตามตำแหน่งที่ต้องการหาค่าพิกัดในการกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ จะถูกเรียกอ้างอิงเป็นตัวเลขในแนวตั้งและแนวนอนตามหน่วยวัดระยะใช้วัด โดยในแต่ละระบบพิกัดจะอ้างอิงจากกรอบการวัด หน่วยในการวัด คำจำกัดความของระบบพิกัด และคุณสมบัติของระบบการวัดแบบอื่น เช่น การใช้รูปทรงอ้างอิง การใช้พื้นหลักฐานแผนที่ (Datum) สำหรับระบบพิกัดที่ใช้อ้างอิงในการกำหนดตำแหน่งบนแผนที่ที่นิยมใช้ในปัจจุบันมีอยู่ 2 ระบบ คือ

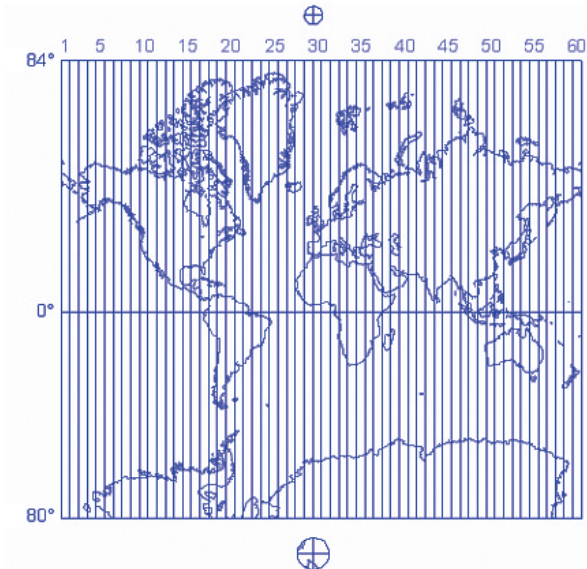
4.1 ระบบพิกัดภูมิศาสตร์ (Geographic Coordinate System: GCS) หมายถึง ระบบพิกัดที่กำหนดตำแหน่งต่าง ๆ บนพื้นโลกด้วยวิธีการอ้างอิงบอกตำแหน่งเป็นค่าระยะเชิงมุมของละติจูด (Latitude) และลองจิจูด (Longitude) ตามระยะเชิงมุมที่ห่างจากศูนย์กำเนิด (Origin) ของละติจูดและลองจิจูดที่กำหนดขึ้นสำหรับศูนย์กำเนิดของละติจูด (Origin of Latitude) กำหนดขึ้นจากแนวระดับที่ตัดผ่านศูนย์กลางของโลกและตั้งฉากกับแกนหมุน เรียกแนวระนาบศูนย์กำเนิดนั้นว่า เส้นศูนย์สูตร (Equator) ซึ่งแบ่งโลกออกเป็นซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้ ดังนั้น ค่าระยะเชิงมุมของละติจูดจะเป็นค่าเชิงมุมที่เกิดจากมุมที่ศูนย์กลางของโลก กับแนวระดับฐานกำเนิดมุมที่เส้นศูนย์สูตรที่วัดค่าของมุมออกไปทั้งซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้ ค่าของมุมจะสิ้นสุดที่ขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้ มีค่าเชิงมุม 90 องศา ดังนั้นการใช้ค่าระยะเชิงมุมของละติจูดอ้างอิงบอกตำแหน่งต่าง ๆ นอกจากจะกำหนดเรียกค่าวัดเป็น องศา ลิปดา และฟิลิปดา ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการระบุซีกโลกเหนือหรือใต้กำกับด้วย



ภาพที่ 2 ระบบพิกัดภูมิศาสตร์แบบ Geographic Coordinate System

ที่มา: <https://desktop.arcgis.com/en/arcmap/10.3/guide-books/map-projections/about-geographic-coordinate-systems.htm>

4.2 ระบบพิกัดกริด (Universal Transverse Mercator: UTM) หมายถึงระบบตารางกริดที่ใช้ในการกำหนดตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ บนพื้นผิวโลก และใช้อ้างอิงในการบอกตำแหน่งในแผนที่ โดยที่ระบบพิกัดกริดเป็นเส้นโครงแผนที่แบบทรงกระบอก แบ่งออกเป็น 60 โซน โซนละ 6 องศา มีเลขกำกับแต่ละโซนเริ่มจากโซนที่ 1 ถึงโซนที่ 60 (โซนที่ 1 เริ่มจากลองจิจูดที่ 174°E ถึง 180°E) และบริเวณขั้วโลกเริ่มจาก 80°S ถึง 80°N สำหรับประเทศไทยอยู่ในโซนที่ 47 และ 48 ในการอ่านค่าพิกัดกริดจะมีค่าเป็นบวกเสมอและต้องอ่านค่าพิกัดของเส้นกริดแนวตั้ง หรือแกน X ทางตะวันออกและเส้นกริดแนวราบ หรือแกน Y ทางเหนือ มีหน่วยที่วัดเป็นเมตร ทั้งนี้แผนที่ภูมิประเทศ ชุด L 7018 ของประเทศไทยที่กรมแผนที่ทหารจัดทำใช้เส้นโครงแผนที่แบบ UTM



ภาพที่ 3 ระบบพิกัดภูมิศาสตร์แบบ Mercator ที่แสดงระบบพิกัด 60 UTM Zones ในแต่ละส่วนจะมีการแบ่งเป็น North และ South ที่เส้นศูนย์สูตร (Equator)
ที่มา: https://www.e-education.psu.edu/natureofgeoinfo/c2_p22.html

ในส่วนของ UTM WGS 84 (UTM World Geodetic System 84) เป็นมาตรฐานที่กำหนดโดย U.S. Department of Defense เพื่อใช้เป็นระบบอ้างอิงตำแหน่งบนพื้นโลกสำหรับข้อมูลเชิงพื้นที่และเป็นระบบอ้างอิงกับระบบ GPS ที่สามารถเข้ากันได้กับระบบ International Terrestrial Reference System (ITRS) โดยความสำคัญของ WGS คือเป็นมาตรฐานสำหรับงานด้านการจัดทำแผนที่ (Cartography) งานสำรวจ (Geodesy) และระบบนำทางด้วยดาวเทียม GPS

5. ภาพถ่ายออร์โธรีซิเชิงเลข มาตรฐาน 1:4,000

ภาพถ่ายออร์โธรีซิ ผลิตจากภาพถ่ายทางอากาศสี ซึ่งผ่านกระบวนการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนทางเรขาคณิตของการถ่ายภาพ (Radiometric Correction) และความสูง-ต่ำของภูมิประเทศ (Relief Displacement) โดยมีระบบพิกัดอ้างอิง ผลลัพธ์ที่ได้ คือ ภาพถ่ายที่ปรากฏรายละเอียดลักษณะสิ่งปกคลุมภูมิประเทศ ณ เวลาที่ทำการถ่ายภาพ ไว้ทั้งหมด มีมาตรฐานและความถูกต้อง สามารถวัดพิกัด ทิศทาง ระยะทาง ขนาด และรูปร่างของวัตถุได้ เช่นเดียวกับแผนที่ลายเส้นหรือแผนที่ภูมิประเทศ

6. ข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.1 ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) หมายถึง ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้อ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับข้อมูลตำแหน่งที่ตั้งที่แน่นอนบนพื้นผิวโลก

6.2 ข้อมูลที่ไม่อยู่ในเชิงพื้นที่ (Non-Spatial Data) เป็นข้อมูลเชิงบรรยายหรือข้อมูลเชิงอธิบาย (Attribute) ที่อธิบายถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ในพื้นที่ ณ ช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง หรือหลายช่วงเวลา และมีชุดข้อมูลย่อย 2 ประเภท ได้แก่ ตารางข้อมูลที่เชื่อมโยงกับกราฟิก (Graphic Table) และตารางข้อมูลที่ไม่เชื่อมโยงกับกราฟิก (Non-Graphic Table) เช่น การแสดงแผนที่อาคารภายในเมือง โดยแต่ละอาคารจะประกอบด้วยตำแหน่งที่ตั้ง และอาจมีข้อมูลเชิงบรรยายอื่น ๆ ประกอบ (ประเภทของการใช้อาคาร ปีที่ก่อสร้าง และจำนวนชั้นของอาคาร)

7. ลักษณะของข้อมูล

7.1 ข้อมูลแรสเตอร์ (Raster Data) หมายถึง ข้อมูลที่แสดงในรูปของข้อมูลตารางกริด หรือจุดภาพ (Pixel) โดยในแต่ละจุดภาพภายใต้ภาพ Raster ประกอบด้วยค่าประจำจุดภาพซึ่งเป็นค่าเดี่ยว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดสี

(R-G-B) หรือหน่วยในการวัดค่า โดยทั่วไปข้อมูลแรสเตอร์จะอ้างถึงภาพถ่าย ทั้งนี้หากเป็นในเรื่องของข้อมูลเชิงพื้นที่โดยทั่วไปมักอ้างถึงภาพถ่ายออร์โธรีซีที่มีการถ่ายภาพด้วยดาวเทียมหรืออุปกรณ์บันทึกภาพถ่ายทางอากาศ สำหรับคุณภาพของข้อมูลแรสเตอร์ขึ้นอยู่กับขนาดจุดภาพเป็นหลัก

7.2 ข้อมูลเวกเตอร์ (Vector Data) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นตัวแทนในเชิงที่ตั้งของสิ่งที่ปรากฏจริงบนพื้นผิวโลก สามารถแบ่งข้อมูลเวกเตอร์ออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

7.2.1 จุด (Point) แสดงตำแหน่งของที่ตั้ง เช่น ที่ตั้งจังหวัด อำเภอ วัด โรงเรียน เป็นต้น

7.2.2 เส้น (Line) ประกอบด้วยลักษณะของข้อมูลจุดที่มีการสร้างเส้นเชื่อมต่อกลายเป็นข้อมูลเส้นตรง เส้นโค้ง เช่น ถนน แม่น้ำ ทางรถไฟ เป็นต้น

7.2.3 พื้นที่หรือรูปปิด (Polygon) เป็นลักษณะของข้อมูลเส้นที่มีการบรรจบกันของเส้น โดยมีจุดเริ่มต้นในตำแหน่งเดียวกับจุดสิ้นสุด เป็นพื้นที่รูปปิดหรือขอบเขตพื้นที่ของข้อมูล เช่น ขอบเขตการปกครอง (จังหวัดอำเภอหรือตำบล) ขอบเขตพื้นที่เกษตรกรรม ขอบเขตพื้นที่ป่าไม้ และอ่างเก็บน้ำ

ทั้งนี้ข้อมูลเวกเตอร์ถือเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแสดงตำแหน่งของวัตถุต่าง ๆ หรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏบนพื้นผิวโลก ในลักษณะของข้อมูลที่ผ่านมากระบวนการวางนัยทั่วไป (Generalization) โดยปกติข้อมูลเวกเตอร์จะมีรูปแบบการจัดเก็บไฟล์ข้อมูลเป็นแบบ Shape File

8. ความละเอียดทางพื้นดินของข้อมูลดาวเทียม หรือความละเอียดเชิงพื้นที่ (Spatial Resolution) หมายถึง การวัดขนาดที่เล็กที่สุดของวัตถุที่สามารถเชื่อมโยงกับเซนเซอร์ (Sensor) ถ่ายภาพของดาวเทียมได้ในเชิงของภาพถ่ายดิจิทัล ข้อมูลความละเอียดทางพื้นดินของดาวเทียมจะอ้างอิงถึงจำนวนของจุดภาพที่ถูกสร้างหรือประกอบขึ้นเป็นภาพ โดยภาพถ่ายที่มีรายละเอียดที่สูง

(Higher Spatial Resolution) ประกอบด้วยขนาดของจุดภาพที่มากกว่าหากเปรียบเทียบกับภาพถ่ายที่มีรายละเอียดต่ำ (Lower Spatial Resolution) สำหรับภาพถ่ายดาวเทียมจะมี 3 ระดับ ได้แก่

8.1 ภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดหยาบหรือต่ำ (Coarse or Low Resolution) เช่น ภาพถ่ายดาวเทียม MODIS ที่มีรายละเอียดจุดภาพ 250 เมตร-1 กิโลเมตร

8.2 ภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดปานกลาง (Medium Resolution) เช่น ภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT 8 OLI (Operational Land Imager)/TIRS (Thermal Infrared Sensor) ที่มีรายละเอียดจุดภาพ 30 เมตร

8.3 ภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูง (Fine or High Resolution) เช่น ภาพถ่ายดาวเทียม IKONOS ที่มีรายละเอียดจุดภาพ 0.82 เมตร (Panchromatic) – 3.28 เมตร (Multispectral) ที่ระบบการถ่ายภาพแบบแนวตั้ง (Nadir) โดยในการแปลและวิเคราะห์ด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จำเป็นต้องเลือกรายละเอียดข้อมูลให้เหมาะสมกับงาน

ในส่วนของขนาดจุดภาพของภาพ (Resolution) แบบราสเตอร์ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ เชิงพื้นที่ (Spatial Resolution) เชิงช่วงคลื่น (Spectral Resolution) เชิงรังสี (Radiometric Resolution) และ เชิงช่วงเวลา (Temporal Resolution)

นิยามในการจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่

1. การแปลและวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรในระดับที่ 3 ตามมาตรฐานของ United States Geological Survey (USGS)⁶ ที่มีการจัดทำมาตรฐานการแปล การใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยภาพถ่ายดาวเทียมเป็นหลัก มีการแบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 3 ระดับ และยังสามารถแบ่งประเภทพืชตามระบบชลประทาน ซึ่งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรดำเนินการแปลและวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินในพืชเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจกรรมด้านปศุสัตว์ (โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์) และการใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจกรรมด้านประมง (บ่อเลี้ยงกุ้ง บ่อเลี้ยงปลา) ด้วยการใช้ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม ซึ่งพิจารณาจากคุณสมบัติในการสะท้อนพลังงานคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ของวัตถุแต่ละชนิด ผ่านการวิเคราะห์ด้วยสายตา (Visual Interpretation) โดยมี 8 องค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการจำแนก ได้แก่ สี (Color) รูปร่าง (Shape) ขนาด (Size) รูปแบบ (Pattern) ความหยาบละเอียด (Texture) เงา (Shadow) ตำแหน่งที่ตั้ง (Location) และความสัมพันธ์ของพื้นที่ (Association) โดยจัดทำข้อมูลด้วยวิธีการแบบลากรูปร่างบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ (Head-up Digitize)

⁶ Jame R. Anderson, Ernest E. Hardy, John T. Roach, and Richard E. Witmer, A Land Use and Land Cover Classification System for Use with Remote Sensor Data, Geological Survey Professional Paper 964, United States Geological Survey, (United States Government Printing Office, Washington, 1976), 8-10.

2. ข้อมูลเชิงพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการเกษตร ตามข้อ 1. เป็นข้อมูลที่ได้ผ่านกระบวนการแปลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดปานกลาง โดยมีข้อมูลทั้งในรูปของข้อมูล Shape File ข้อมูลตาราง เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับการสำรวจและวิเคราะห์ทางสถิติด้วยวิธีการอื่น

3. ความถูกต้องในการแปลและวิเคราะห์ข้อมูล (Overall Accuracy: OA) หมายถึง ความถูกต้องทั้งหมดของผลการแปลและวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเภท การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตร เมื่อเทียบกับข้อมูลที่ปรากฏจริงบนภาคพื้นดิน โดยกำหนดความถูกต้องของผลการแปลและวิเคราะห์ข้อมูลต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ในกรณีที่ความถูกต้องของผลการแปลและวิเคราะห์ข้อมูลต่ำกว่าร้อยละ 80 จำเป็นต้องตรวจสอบและปรับปรุงผลการแปลและวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตรประเภทนั้นใหม่ โดยขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลการแปลและวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตร จะนำข้อมูลเนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตรแต่ละประเภทที่อยู่ในรูปของข้อมูลเชิงพื้นที่ที่เป็นพื้นที่รูปปิด (Polygon) มากำหนดจำนวนตัวอย่างเพื่อใช้ในการสุ่มตัวอย่างตามขนาดเนื้อที่ของกิจกรรมนั้น ๆ ในจังหวัดให้มีค่าทางสถิติที่ยอมรับได้ และดำเนินการสุ่มกริดตัวอย่างขนาด 25 ไร่ แต่ทั้งนี้เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีในการตรวจสอบความถูกต้อง จะกำหนดให้พื้นที่รูปปิดที่กริดสุ่มตกต้องมีความไม่ต่ำกว่า 13 ไร่

4. การจัดทำแผนที่และตารางแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตรแต่ละประเภท ในระดับอำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ต่อไป

ກາດຝນວກ

ผนวก ก

ตารางที่ 1 ระยะเวลาอ้างอิงปีเพาะปลูก ปีการผลิต ของข้อมูลสารสนเทศ การเกษตร

ชื่อสินค้า	ปีเพาะปลูก	ปีการผลิต	ระยะเวลาอ้างอิง
พืชที่ค่านิยามอ้างอิงตามเนื้อที่เพาะปลูก			
1. ข้าวนาปี	2565/66	2565	1 พ.ค. 65 - 31 ต.ค. 65
2. ข้าวนาปรัง	2565/66	2566	1 พ.ย. 65 - 30 เม.ย. 66
3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รุ่น 1	2565/66	2565	1 มี.ค. 65 - 31 ต.ค. 65
4. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รุ่น 2	2565/66	2565	1 พ.ย. 65 - 28 ก.พ. 66
5. ถั่วเขียวรุ่น 1	2565/66	2565	1 พ.ค. 65 - 31 ต.ค. 65
6. ถั่วเขียวรุ่น 2	2565/66	2565	1 พ.ย. 65 - 30 เม.ย. 66
7. ถั่วลันเตารุ่น 1	2565/66	2565	1 พ.ค. 65 - 31 ต.ค. 65
8. ถั่วลันเตารุ่น 2	2565/66	2565	1 พ.ย. 65 - 30 เม.ย. 66
9. ถั่วเหลืองรุ่น 1	2565/66	2565	1 พ.ค. 65 - 31 ต.ค. 65
10. ถั่วเหลืองรุ่น 2	2565/66	2565	1 พ.ย. 65 - 30 เม.ย. 66
11. พืชอื่นๆ	2565/66	2565	1 พ.ค. 65 - 30 เม.ย. 66
พืชที่ค่านิยามอ้างอิงตามเนื้อที่เก็บเกี่ยว			
12. ข้าวโพดหวาน	2565/66	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
13. ข้าวโพดฝักอ่อน	2565/66	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
14. อ้อยโรงงาน	2565/66	2566	1 ต.ค. 65 - 30 ก.ย. 66
15. มันสำปะหลังโรงงาน	2565/66	2566	1 ต.ค. 65 - 30 ก.ย. 66

ชื่อสินค้า	ปีเพาะปลูก	ปีการผลิต	ระยะเวลาอ้างอิง
พืชที่ค่านิยามอ้างอิงตามเนื้อที่เก็บเกี่ยว			
16. สับปะรดปัตตาเวีย	2565/66	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
17. มะเขือเทศ	2565/66	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
18. หอมแดง	2565/66	2566	1 พ.ค. 65 - 30 เม.ย. 66
19. หอมหัวใหญ่	2565/66	2566	1 พ.ค. 65 - 30 เม.ย. 66
20. กระเทียม	2565/66	2566	1 พ.ค. 65 - 30 เม.ย. 66
21. มันฝรั่ง	2565/66	2566	1 พ.ค. 65 - 30 เม.ย. 66
22. หน่อไม้ฝรั่ง	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
23. กระเจี๊ยบเขียว	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
24. ถั่วฝักยาว	2565/66	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
พืชที่ค่านิยามอ้างอิงตามเนื้อที่ยืนต้น			
25. ปาล์มน้ำมัน	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
26. ยางพารา	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
27. กาแฟ	2565/66	2566	1 ต.ค. 65 - 30 ก.ย. 66
28. มะพร้าวผลแก่	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
29. พริกไทย	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
30. มะนาว	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
31. มังคุด	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
32. ทุเรียน	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
33. เงาะ	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65

ชื่อสินค้า	ปีเพาะปลูก	ปีการผลิต	ระยะเวลาอ้างอิง
พืชที่ค่านิยามอ้างอิงตามเนื้อที่ยืนต้น			
34. ลองกอง	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
35. ลิ้นจี่	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
36. ลำไย	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
37. ส้มเขียวหวาน	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
38. ไม้ผลไม้ยืนต้นอื่นๆ	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
การเลี้ยง			
39. ปศุสัตว์	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
40. ประมง	-	2565	1 ม.ค. 65 - 31 ธ.ค. 65
การสำรวจอื่นๆ			
41. ภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือน และแรงงานเกษตร	2565/66	2566	1 พ.ค. 65 - 30 เม.ย. 66
42. เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร	2565/66	2565	1 พ.ค. 65 - 30 เม.ย. 66

ผนวก ก

ตารางที่ 2 เกณฑ์กำหนดเนื้อที่เพาะปลูกและลักษณะผลผลิตของพืชแต่ละชนิด ในการนับจทรายคร่าวเรือนของ สศก.

ชื่อพืช	เนื้อที่	ลักษณะผลผลิต
เนื้อที่เพาะปลูก		
1. ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	เมล็ดข้าวเปลือกที่นวดออกจากรวงข้าวแล้ว โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 15 %
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	เมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สีออกจากฝักแล้ว โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 14.5 %
3. ถั่วเขียว	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	เมล็ดถั่วเขียวที่กะเทาะเปลือกออกจากฝักแล้ว โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 14 %
4. ถั่วลิสง	ตั้งแต่ 1 งานขึ้นไป	ถั่วลิสงทั้งเปลือกแห้ง
5. ถั่วเหลือง	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	เมล็ดถั่วเหลืองที่กะเทาะเปลือกออกจากฝักแล้ว โดยน้ำหนัก ณ ความชื้น 15 %
6. พืชอื่นๆ	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	ผลผลิตสด หลังทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว
7. หอมแดง	ตั้งแต่ 50 ตารางวาขึ้นไป	ผลผลิตหอมแดงอยู่ในรูปหอมแดงแห้งมัดจุก ณ 7 วัน
8. หอมหัวใหญ่	ตั้งแต่ 50 ตารางวาขึ้นไป	ผลผลิตหอมหัวใหญ่อยู่ในรูปหอมหัวใหญ่ แห้งตัดจุก ณ 7 วัน
9. กระเทียม	ตั้งแต่ 50 ตารางวาขึ้นไป	ผลผลิตกระเทียมอยู่ในรูปกระเทียมแห้ง มัดจุก ณ 90 วัน
10. มันฝรั่ง	ตั้งแต่ 50 ตารางวาขึ้นไป	ผลผลิตมันฝรั่งอยู่ในรูปหัวมันฝรั่งสด ที่ผ่านการทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว

ชื่อพืช	เนื้อที่	ลักษณะผลผลิต
เนื้อที่เก็บเกี่ยว		
11. ข้าวโพดหวาน	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	ผลผลิตฝักสดทั้งเปลือก
12. ข้าวโพดฝักอ่อน	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	ผลผลิตฝักสดทั้งเปลือก
13. อ้อยโรงงาน	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	ผลผลิตอ้อยโรงงานลำตันอ้อยที่ตัดใบและยอดออกแล้ว
14. มันสำปะหลังโรงงาน	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	หัวมันสดที่ผ่านการทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว
15. สับปะรดปัตตาเวีย	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	ผลผลิตสับปะรดผลสดที่ตัดจุก และก้านออกแล้ว
16. มะเขือเทศ	ตั้งแต่ 10 ตารางวาขึ้นไป	ผลผลิตสด หลังทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว
17. หน่อไม้ฝรั่ง	ตั้งแต่ 50 ตารางวา ขึ้นไป	ผลผลิตหน่อสด ที่ผ่านการทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว
18. กระเจี๊ยบเขียว	ตั้งแต่ 50 ตารางวา ขึ้นไป	ผลผลิตฝักสด ที่ผ่านการทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว
19. กล้วยไม้	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป	ช่อดอก
เนื้อที่ยืนต้น		
20. ปาล์มน้ำมัน	ตั้งแต่ 1 ไร่ หรือ 22 ต้นขึ้นไป	ผลปาล์มน้ำมันทั้งทะลาย
21. ยางพารา	ตั้งแต่ 1 ไร่ หรือ 76 ต้นขึ้นไป	ยางแผ่นดิบ
22. กาแฟ	ตั้งแต่ 1 ไร่ หรือ 20 ต้นขึ้นไป	สารกาแฟ
23. มะพร้าวผลแก่	ตั้งแต่ 1 ไร่ หรือ 20 ต้นขึ้นไป	ผลมะพร้าวแก่
24. พริกไทย	ตั้งแต่ 5 ค้างขึ้นไป	เมล็ดพริกไทยดำแห้ง

ชื่อพืช	เนื้อที่	ลักษณะผลผลิต
เนื้อที่ยืนต้น		
25. มะนาว	ตั้งแต่ 1 ไร่ หรือ 10 ต้นขึ้นไป	ผลสด
26. มังคุด	10 ต้นขึ้นไป	ผลสด
27. ทูเรียน	10 ต้นขึ้นไป	ผลสด
28. เงาะ	10 ต้นขึ้นไป	ผลสด
29. ลองกอง	10 ต้นขึ้นไป	ผลสด
30. ลิ้นจี่	5 ต้นขึ้นไป	ผลสด
31. ลำไย	5 ต้นขึ้นไป	ผลสด
32. ส้มเขียวหวาน	ตั้งแต่ 1 ไร่ หรือ 60 ต้นขึ้นไป	ผลสด
33. ไม้ผลไม้อื่นๆ	ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป หรือมีจำนวนต้นตามที่กำหนดในแต่ละชนิด	ผลผลิตสด หลังทำความสะอาดเบื้องต้นแล้ว

ผนวก ก

ตารางที่ 3 แยกอายุไม้ผล และไม้ยืนต้น

ชื่อพืช	อายุเริ่มให้ผลผลิต	ปีที่ปลูก	ปีที่เริ่มให้ผลผลิต
1. ปาล์มน้ำมัน	ปีที่ 4	2562	2565
2. ยางพารา	ปีที่ 7	2559	2565
3. กาแฟ	ปีที่ 5	2561	2565
4. มะพร้าวผลแก่	ปีที่ 6	2560	2565
5. มะนาว	ปีที่ 3	2563	2565
6. มังคุด	ปีที่ 8	2558	2565
7.ทุเรียน	ปีที่ 6	2560	2565
8. เงาะ	ปีที่ 5	2561	2565
9. ลองกอง	ปีที่ 7	2559	2565
10. ลิ้นจี่	ปีที่ 5	2561	2565
11. ลำไย	ปีที่ 4	2562	2565
12. ส้มเขียวหวาน	ปีที่ 4	2562	2565
13. พริกไทย	ปีที่ 3	2563	2565

หมายเหตุ: อายุเริ่มให้ผลผลิตตามหลักวิชาการ

ผนวก ก

ตารางที่ 4 การกำหนดประเภทของเกษตรกรที่เสี่ยงตามขนาดการเลี้ยงสัตว์

ชนิดสัตว์/ จำนวนการเลี้ยง	เกษตรกรรายย่อย	เกษตรกรรายเล็ก	เกษตรกรรายกลาง	เกษตรกรรายใหญ่
โคเนื้อ	จำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง 1-20 ตัว	จำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง 21-100 ตัว	จำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง 101-200 ตัว	จำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 200 ตัว
โคนม	จำนวนโคนมที่เกษตรกรเลี้ยง 1-20 ตัว	จำนวนโคนมที่เกษตรกรเลี้ยง 21-100 ตัว	จำนวนโคนมที่เกษตรกรเลี้ยง 101-200 ตัว	จำนวนโคนมที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 200 ตัว
กระบือ	จำนวนกระบือที่เกษตรกรเลี้ยง 1-20 ตัว	จำนวนกระบือที่เกษตรกรเลี้ยง 21-100 ตัว	จำนวนกระบือที่เกษตรกรเลี้ยง 101-200 ตัว	จำนวนกระบือที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 200 ตัว
สุกร	จำนวนสุกรที่เกษตรกรเลี้ยง 1-50 ตัว	จำนวนสุกรที่เกษตรกรเลี้ยง 51-500 ตัว	จำนวนสุกรที่เกษตรกรเลี้ยง 501-5,000 ตัว	จำนวนสุกรที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 5,000 ตัว
ไก่เนื้อ	จำนวนไก่เนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง น้อยกว่า 3,000 ตัว	จำนวนไก่เนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง 3,000-10,000 ตัว	จำนวนไก่เนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง 10,001-100,000 ตัว	จำนวนไก่เนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 100,000 ตัว
ไก่ไข่	จำนวนไก่ไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง น้อยกว่า 3,000 ตัว	จำนวนไก่ไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง 3,000-10,000 ตัว	จำนวนไก่ไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง 10,001-100,000 ตัว	จำนวนไก่ไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 100,000 ตัว
ไก่เนื้อพ่อแม่พันธุ์	จำนวนไก่เนื้อพ่อแม่พันธุ์ ที่ เกษตรกรเลี้ยง น้อยกว่า 3,000 ตัว	จำนวนไก่เนื้อพ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง 3,000-10,000 ตัว	จำนวนไก่เนื้อพ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง 10,001-100,000 ตัว	จำนวนไก่เนื้อพ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกร เลี้ยง มากกว่า 100,000 ตัว

ชนิดสัตว์/ จำนวนการเลี้ยง	เกษตรกรรายย่อย	เกษตรกรรายเล็ก	เกษตรกรรายกลาง	เกษตรกรรายใหญ่
ไก่พ่อแม่พันธุ์	จำนวนไก่ไข่พ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง น้อยกว่า 3,000 ตัว	จำนวนไก่ไข่พ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง 3,000–10,000 ตัว	จำนวนไก่ไข่พ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง 10,001–100,000 ตัว	จำนวนไก่ไข่พ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 100,000 ตัว
ไก่พื้นเมือง	จำนวนไก่พื้นเมืองที่เกษตรกร เลี้ยงน้อยกว่า 100 ตัว	จำนวนไก่พื้นเมือง ที่เกษตรกรเลี้ยง 100–500 ตัว	จำนวนไก่พื้นเมือง ที่เกษตรกรเลี้ยง 501–1,000 ตัว	จำนวนไก่พื้นเมือง ที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 1,000 ตัว
ไก่ลูกผสมพื้นเมือง	จำนวนไก่ลูกผสมพื้นเมือง ที่เกษตรกรเลี้ยง น้อยกว่า 3,000 ตัว	จำนวนไก่ลูกผสมพื้นเมือง ที่เกษตรกรเลี้ยง 3,000–10,000 ตัว	จำนวนไก่ลูกผสมพื้นเมือง ที่เกษตรกรเลี้ยง 10,001–100,000 ตัว	จำนวนไก่ลูกผสมพื้นเมือง ที่เกษตรกร เลี้ยงมากกว่า 100,000 ตัว
เป็ดเนื้อ	จำนวนเป็ดเนื้อที่เกษตรกร เลี้ยง น้อยกว่า 3,000 ตัว	จำนวนเป็ดเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง 3,000–10,000 ตัว	จำนวนเป็ดเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง 10,001–100,000 ตัว	จำนวนเป็ดเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 100,000 ตัว
เป็ดไข่	จำนวนเป็ดไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง น้อยกว่า 3,000 ตัว	จำนวนเป็ดไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง 3,000–5,000 ตัว	จำนวนเป็ดไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง 5,001–10,000 ตัว	จำนวนเป็ดไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 10,000 ตัว
เป็ดเนื้อพ่อแม่พันธุ์	จำนวนเป็ดเนื้อพ่อแม่พันธุ์ ที่ เกษตรกรเลี้ยง น้อยกว่า 3,000 ตัว	จำนวนเป็ดเนื้อพ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง 3,000–5,000 ตัว	จำนวนเป็ดเนื้อพ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง 5,001–10,000 ตัว	จำนวนเป็ดเนื้อพ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 10,000 ตัว
เป็ดไข่พ่อแม่พันธุ์	จำนวนเป็ดไข่พ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง น้อยกว่า 3,000 ตัว	จำนวนเป็ดไข่พ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง 3,000–5,000 ตัว	จำนวนเป็ดไข่พ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง 5,001–10,000 ตัว	จำนวนเป็ดไข่พ่อแม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยง มากกว่า 10,000 ตัว

ที่มา: กรมปศุสัตว์

การคำนวณต้นทุนการผลิต

สูตรการคำนวณบางรายการในต้นทุนการผลิตจะมีความแตกต่างจากรายการอื่นๆ ดังนี้

1. **ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน (Opportunity Cost : OPC)** เป็นการนำเอาต้นทุนผันแปรทั้งหมด (Total Variable Cost : TVC) มาคำนวณหาค่าเสียโอกาสในเงินลงทุน มีวิธีคำนวณ ดังนี้

$$OPC = TVC \times t \times r$$

โดยที่ OPC = ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน

TVC = ต้นทุนผันแปรทั้งหมด

t = ช่วงเวลาของการผลิต

r = อัตราดอกเบี้ย (ในที่นี้ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้)

2. **ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน (Depreciation assets : D)** เป็นการคำนวณค่าเสื่อมราคาต่อปี โดยใช้วิธีแบบเส้นตรง (Straight-line method)

$$D = \frac{(BV - SV)}{N}$$

โดยที่ D = ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน

BV = มูลค่าแรกซื้อหรือสร้างทรัพย์สิน

V = มูลค่าซากของทรัพย์สินเมื่อหมดอายุการใช้งาน (Salvage value)

N = จำนวนปี หรืออายุการใช้งานของทรัพย์สิน

หมายเหตุ: การคิดค่าเสื่อมราคาพันธุ์สัตว์ ใช้สูตรเดียวกับค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน มีสัตว์บางชนิดที่การคำนวณแตกต่างกันเล็กน้อย ได้แก่ ไก่ ไก่ชน มีการแบ่งค่าใช้จ่ายระหว่างลูกไก่ และ น้ำนมดิบ อย่างละครึ่ง เนื่องจากได้ผลผลิต 2 ชนิด วิธีคำนวณ ดังนี้

$$D = \frac{(BV-SV)}{2} \times \frac{1}{2}$$

ในทางปฏิบัติ สศก. จะนำช่วงอายุการผลิต (เดือน) ร้อยละการใช้งานของทรัพย์สินในการผลิตที่ขึ้นๆ มาพิจารณาด้วย

3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สิน (Opportunity Investment : OPI) เป็นการคำนวณค่าเสียโอกาสในเงินลงทุนต่อปี มีวิธีคำนวณ ดังนี้

$$OPI = \frac{(BV-SV)}{2} \times r$$

โดยที่ OPI = ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สิน

BV = มูลค่าแรกซื้อหรือสร้างทรัพย์สิน

SV = มูลค่าซากของทรัพย์สินเมื่อหมดอายุการใช้งาน

r = อัตราดอกเบี้ย (ในที่นี้ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้)

ในทางปฏิบัติ สศก. จะนำช่วงอายุการผลิต (เดือน) ร้อยละการใช้งานของทรัพย์สินในการผลิตที่ขึ้นๆ มาพิจารณาด้วย

หมายเหตุ: การคิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในพันธู์สัตว์ ใช้สูตรเดียวกับการลงทุนในทรัพย์สิน

4. การคิดลดของต้นทุนการผลิต ใช้เฉพาะไม้ผลไม่ยืนต้น เป็นการคำนวณค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดตั้งแต่ปีแรก ถึงปีก่อนให้ผลผลิต หรือต้นทุนเฉลี่ยก่อนให้ผล และนำไปปรับลดมูลค่าด้วยวิธีตัวร่วมส่วนลด (Discount Factor : DF) แล้วจึงนำไปกระจายเป็นค่าใช้จ่ายต่อปี ในทุกช่วงอายุที่ให้ผลผลิต ด้วยวิธี (Capital Recovery Factor : CRF) ดังนี้

4.1 หาค่า **ตัวรวมส่วนลด** จากการคิดลด มาหอนค่าต้นทุนรวมทุกปีก่อนให้ผลผลิต ให้ไปเท่ากับจำนวนปีที่เก็บผลผลิตได้แล้ว และใช้อัตราดอกเบี้ยที่กำหนด โดยค่า DF คำนวณได้จากสูตร

$$DF = \frac{1}{(1+r)^t}$$

โดยที่ r คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

t คือ จำนวนปีคิดลด

หรือเปิดเทียบได้จากตารางค่า DF สำเร็จรูปของ J. Price Gittinger

4.2 หาค่า **ตัวกอบกู้ทุน** เพื่อนำต้นทุนก่อนให้ผลผลิตกระจายไปทุกปีของการเก็บเกี่ยวตั้งแต่ปีเริ่มต้นเก็บเกี่ยวจนหมดอายุขัยทางเศรษฐกิจของพืชนั้น โดยยกพารามีอายุขัยทางเศรษฐกิจเฉลี่ย 22 ปี อายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 16 ปี โดยเทียบกับค่า CRF (Capital Recovery Factor) ที่ได้จากสูตร ดังนี้

$$CRF = \frac{r}{1 - \frac{1}{(1+r)^k}}$$

โดยที่ r คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

k คือ จำนวนปี หรืออายุขัยของพืช

หรือเปิดเทียบได้จากตารางค่า CRF สำเร็จรูปของ J. Price Gittinger

ที่มาของข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมสหกรณ์

กรมประมง

กรมปศุสัตว์

กรมชลประทาน

กรมการข้าว

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กรมที่ดิน

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

กรมแผนที่ทหาร

กรมประชาสัมพันธ์

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

สมาคมการค้าผู้ผลิตเอทานอลไทย

การยางแห่งประเทศไทย

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

บรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

นายฉันทานนท์ วรรณเขจร
นางสาวทัศนีย์ เมืองแก้ว
นายวินิต อธิสุข
นางกาญจนา แดงรุ่งโรจน์

เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางพัชรรัตน์ ลิ้มศิริกุล

ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศการเกษตร

กองบรรณาธิการ

นางสาวบุษยา ปิ่นสุวรรณ
นายนพปฎล สุทนต์
นายศุภกรณ์ พุทธินันท์
นางสาวกฤติกา นาคนาคม
นางสาวกาญจนา มาลัยกฤษณะชลี
นางสาวพนิดา ไพบูลย์จิตต์อารี
นางสาวปฐมา ฤทธิเรืองเดช
นางสาวทรีสตรี จันดี๊ะ
นางอารีย์ ธีระดำรงตระกูล
นางศิริรัตน์ แก้วก่า
นางสาวศุภักษร วงศ์ใหญ่

นางสาวชิตชนก เล็กขาว
นายสุชาติ ฟูแปง
นางสาวจตุพร นนทศิริ
นางสาวอัญญา เพ็ญพร
นายออกนิษฐ์ กิ่งศักดิ์
นางสาวชุตีภรณ์ ฉิมเจริญ
นางสาวสุรีพร ยองรัมย์
นางสาวกฤษณา ภูเทพ
นางสาวพศิกา ไหมชู
นางสาวพรพรรณ อัมวงษ์
นางสาวอลิสา ชัยบัง

ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายกิจจารุ อ้นเงินทยากร

นายอภิสิทธิ์ สิริเฉลิมกุล

นางสาวปณิธิ เกิดศิริ

รวบรวมและจัดทำโดย

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร

กองเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ

ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ

ศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2870

โทรสาร 0 2561 2870

อีเมล prcai@oae.go.th



สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS
MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES